

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
FAKULTA TEXTILNÍ

Pánska oděvní kolekce „Nové Baroko“
Men's clothing collection „New Baroque“

P r o h l á š e n í

Byl(a) jsem seznámen(a) s tím, že diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § - školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval(a) samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

Datum

Podpis

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá pánskou oděvní kolekcí inspirovanou historickým odíváním z období baroka. Epocha barokní módy byla velice proměnlivá. Jak jen jedna linie nastoupila, další jí hned nahradila. Kolekce pracuje se současnými oděvními trendy a s nositelnými styly v pánském oblečení. Vše je v kontrastu k použitému materiálu – sametu, perle barokní módy. Výtvarně celou kolekci doplňuje strojová výšivka. Teorie popisuje vyvoj v odívání od raného baroka až do období regence.

Annotation

This bachelor thesis deals with men's clothing collection inspired by baroque era.

It captures the process and evolution of men's clothing in the period when just one single fashion removed the other, this fashion is already pushing, which will retreat the another one. The collection represents models, that maintain in spirit of current trends, the velvet was used purposely like imaginary reflection of a baroque's pearl. The design and colour of the collection keep pace with the present to achieve wearability of the garment. A main sign, the embroidery, is left in the garment and it is the dominant element of the garment.

Klíčové slova: baroko, pánska kolekce, výšivka, samet

Keywords: baroque, men's collection, embroidery, velvet

Poděkování

Především děkuji rodině za podporu.

Děkuji vedoucí práce: Mgr. Art. Zuzaně Veselé.

Dále děkuji fotografce a fotografovi: Miroslavě Rogulové a Tomáši Molčanovi a modelovi Martinovi.

Obsah

ÚVOD.....	- 7 -
1. ÚVOD DO HISTÓRIE BAROKOVÉHO ODEVU	- 9 -
2. OBDOBIE TRIDSAŤROČNEJ VOJNY (1618-1648)	- 15 -
2.1. MUŽSKÝ ODEV	- 16 -
2.2. KABÁTEC	- 17 -
2.3. PLÁŠŤ.....	- 17 -
2.4. NOHAVICE	- 19 -
2.5. PANČUCHY	- 20 -
2.6. OBUV	- 20 -
2.7. POKRÝVKY HLAVY	- 21 -
2.8. ÚČES	- 21 -
2.9. ŠPANIELSKO A RAKÚSKO.....	- 22 -
2.10. HOLANDSKO	- 23 -
3. MÓDA NA DVORE LUDVÍKA XIV V ROKOCH 1644-1660.....	- 25 -
3.1. MUŽSKÝ ODEV	- 25 -
3.2. KABÁT	- 25 -
3.3. NOHAVICE	- 26 -
3.4. PLÁŠŤ.....	- 27 -
3.5. KLOBÚK.....	- 28 -
4. MÓDA NA DVORE LUDVÍKA XIV. V ROKOCH 1660-1715	- 29 -
4.1. JUSTAUCORPS.....	- 29 -
4.2. VESTA	- 30 -
4.3. KRAVATA	- 30 -
4.4. NOHAVICE	- 31 -
4.5. OBUV	- 32 -
4.6. PAROCHŇA	- 32 -
4.7. DOMÁCI ODEV	- 33 -

5. OSTATNÉ EURÓPSKE ZEME V ROKOCH 1640-1715.....	- 34 -
5.1. AGLICKO	- 34 -
5.2. ŠPANIELSKO	- 35 -
5.3. NEMECKO	- 36 -
5.4. ČECHY	- 37 -
6. REGENERÁCIA VO FRANCÚSZKU 1715-1723.....	- 40 -
7. HISTÓRIA VYŠÍVANIA.....	- 41 -
7.1. VÝŠIVKA V BAROKOVOM ODEVE	- 42 -
7.2. ZÁKLADNÉ RUČNÉ VYŠÍVACIE TECHNIKY	- 43 -
7.2.1. Zadný steh.....	- 43 -
7.2.2. Slučkový steh (steh gombíkovej dierky)	- 43 -
7.2.3. Stonkový steh.....	- 44 -
7.2.4. Endlovací steh.....	- 44 -
7.2.5. Krokvičkový steh.....	- 44 -
7.2.6. Krížikový steh.....	- 45 -
8. POPIS KOLEKCIE	- 46 -
MODEL Č. 1	- 46 -
MODEL Č. 2	- 49 -
MODEL Č. 3	- 52 -
MODEL Č. 4	- 56 -
MODEL Č. 5	- 61 -
MODEL Č. 6	- 66 -
10. ZÁVER	- 71 -
11. LITERATÚRA	- 72 -
12. ZOZNAM OBRÁZKOV	- 75 -
13. FOTODOKUMENTÁCIA	- 10 -

Úvod

Hlavnou témou tejto bakalárskej práce je štúdium a následná inšpirácia obdobia baroka v pánskom odievaní. Základná časť teoretickej práce spočíva v štúdiu od obdobia tridsaťročnej vojny (ranný barok) až po obdobie regence.

V teoretickej časti sa zmieňuje obdobie sedemnásteho storočia, ktoré ovplyvnilo európske dejiny – rok 1618, keď začína tridsaťročná vojna a jej móda poniekaľ zvláštne pomenovaná ako móda tridsaťročnej vojny. Možno preto že sa javila ako kontrast k nesmiernemu utrpeniu spustošeniu, ktorá pomerne za krátku dobu priniesla ľuďom a krajinám na území Európy. Bola pre tých, ktorí skúšali lesk a biedu vojenského života pre tých čo túžili po akomsi uvoľnení a oddychu.

V druhej polovici teoretickej časti sa zmieňuje doba vlády Ludvíka XIV. Jeho dvorský odev sa stal synonymom pre všetku módu tejto doby. Obklopil svoj dvor takou nádherou a okázalosťou, že i tie najmenšie detaily z jeho života zaujímajú nasledujúce pokolenia. Lesk Ludvikovej vlády sa prenášal na každý jeho nepatrný krok.

Cieľom tejto bakalárskej práce bolo vytvoriť novodobý barok inšpirovaným minulosťou ale myslením súčasnosti. Pokus o vytvorenie nového barokového panovníka, ktorý si je vedomý význam svojho ošatenia. Muž, ktorý kráča hrdo v pred, ktorý sa chce odlišovať a vybočovať z radu. No vyžaduje aby odev splynul s jeho postavou, chôdzou a aby odev podtrhoval jeho osobitný štýl.

Praktická časť spracovania nadväzuje na teoretickú časť. Inšpiruje sa dobou, kde jedna móda strieda druhú. Zameriava sa na podstatu barokového odevu, zachytáva jej rýchly priebeh v krátkom čase meniace sa štýly a jej pomyselné po zlatko. Zameriava sa na tvorbu pánskych odevov, v ktorých je použitá strojová výšivka, ktorá dodáva samotnému odevu ešte väčšiu pompéznosť a rozmarnosť. Odevy sú variabilné a výšivka, ktorá ju dopĺňa je určená pre odvážnych mužov ktorí sa ju neboja nosiť. Kolekciu tvorí šesť pánskych odevov. Materiálovo a farebne sú rôznorodé, aby sa dali medzi sebou obmieňať a tým docieľiť aby si muž vybral to, čo ho najviac vystihuje. Luxusnosť

kolekcie docielilo zvolenie materiálov. Výberom kvalitnejších materiálov sa zdôraznil charakteristický znak pre barokový odev. Zámerne sú použité farebné zamaty na slimfit sakách, zmes hodvábu a vlny na nohaviciach, a bavlnené košele. Strihovo sú vybrané klasické strihy na ktorých sa menila celková línia. Aby sa tak prispôsobila aktuálnym trendom ale zároveň mala znak barokového odevu. Kolekcia je určená pre všetkých sebavedomých a odvážnych mužov a radi sa medzi elegantnú pánsku módu.

1. Úvod do histórie barokového odevu

„Barok vychádza z krízy feudalizmu a rozporov v náboženskom i spoločenskom povedomí. Charakteristickými pre barok boli pochmúrna nálada a chaos v Európe 16. až 18. Storočí. Ľudia prišli o životné istoty, zhoršovali sa im životné podmienky, trápili ich vojny (francúzske náboženské vojny 1562 – 1593), vojny v Holandsku (1566 – 1648), konflikty a náboženských perzekúcie v Anglicku (1603 – 1688) a protihabsburské povstania v Uhorsku, tridsaťročná vojna, vojny s Turkami (1663 – 1699), chorôb.“¹

A tak hľadali istotu aspoň v mystickom, božskom a nadpozemskom svete.

Pre vstupné obdobie tejto kapitoly dejín odievania sa ustanovilo poniekiaľ podivné odborné pomenovanie – móda tridsaťročnej vojny (1618-1648). V jej priebehu, v samom ohnisku vojenského prostredia vzniká špecifická móda. Elegantná a pri tom vo všetkom prirodzenejšia, ktorá svojimi prvkami vo väčšej funkčnosti a pohodlnosti uvoľňuje tuhý štýl **španielskeho dvorského odevu v rokoch (1550-1620)**.

Jednotné uniformy nevznikli čírou náhodou. V stredoveku boli jednotlivé vojenské časti rozlišované koruhvy a ak bol majiteľom majetnejší šľachtic, niesli vojaci jeho farby na svojom oblečení buď vo forme pestrofarebného kabátca, alebo na svojom šate niesli vyšitý znak.

V neskorom stredoveku a predovšetkým v čase baroka so sebou móda priniesla veľkú pestrosť farebnú a to sa odrazilo aj v oblečení vojakov, predovšetkým nájomných žoldnierov. A tak sa pluky vyznačovali veľkou pestrosťou. To by nebolo najhoršie. Pluky nastupovali v zovretých útvaroch a väčšinou v prehľadnom teréne, ale po počiatočnom stretu v vzniknutej vrave bolo čoraz ťažšie od seba odlíšiť vlastné pluky od nepriateľských. Za orientáciu slúžili síce plukovné zástavy, to ale k dobrému prehľadu o situácii príliš neslúžilo, ako dokladujú vtedajšie skúsenosti najmä z tridsaťročnej vojny.

¹ Baroko.[online], [cit. 2012-5-5], Dostupné z <http://sk.wikipedia.org/wiki/Barok>

Obr.č.1 - výjav z tridsaťročnej vojny [7]

Velitelia potrebovali mať ucelény prehľad a preto sa začali objavovať rovnošaty a jednotné doplnky. Najmä na začiatku 18.stor.sa stabilizovali základné farby používané vtedajšími významnejšími európskymi armádami, ktoré sa stali charakteristickými. Nepopierateľné však je, že sa vojenská rovnošata rozšírila a stala sa prítlačivou aj pre šťastnejších príslušníkov vrstiev nevojenských a vytvorila tak zreteľnú cenzúru medzi dvoma veľkými dvorskými kultúrami – španielskou a tou, ktorá nadchádza francúzsku.

Doba vlády štyroch Ludvikov, XIII. až XVI., mala svoj nepopierateľný vrchol - za Ludvíka XIC.

V dobe tridsaťročnej vojny, kedy vládne slabý a nerozhodný Ludvíka XIII. (1610-1643). Byť usmerňovaný prezieravým politikom, kardinálom Richelieu, vzniká síce už pojem byť oblečený á la móde, čo jednoznačne znamená byť oblečený po francúzsku, ale skutočným živým centrom Európy sa Francúzsko stáva až za vlády Kráľa slnka, Ludvíka XIV (1643-1715).

Obr.č.2 - Hyacinthe Rigaud-portrét Ludvíka XIV [8]

Francúzska móda však neuplatňuje svoj primát len v dobe baroka a rokoka. Strojť sa po francúzsky, sa teraz stáva v celej Európe dokladom príslušnosti k vyššej spoločenskej vrstve. Mnohokrát sa tak dokonca vyššie spoločensky stav úspešne predstiera.

Francúzsko túto nadvládu systematicky podporuje a upevňuje, rozširuje výrobu luxusného tovaru nákladných látok, hodvábu, zamatu, krajok i stúh a ďalších módnych doplnkov. A tak veľmocenské postavenie Francúzska vo svete módy nemohlo ohroziť po odvolanie nantského ediktu v roku 1685 ani odchod dvestotisíc hugenotov, medzi nimi bolo aj mnoho špecialistov – hodvábnikov, krajkárov a súkenníkov. Prispel k nemu aj neustále sa rozširujúci obchod s kosticami, ktorých sa na odev spotrebuje stále väčšie množstvo a v ňom Francúzsko bojuje o svetový monopol v konkurencii predovšetkým s Anglickom, Nizozemskom a Portugalskom.

Francúzsko rovnako dbá o ochranu domáceho textilného priemyslu a v roku 1686 vydáva zákaz potlačovania cudzích látok, predovšetkým indických. Tento zákaz sa do polovice osemnásteho storočia stále obnovuje a tresty sú neobyčajne tvrdé. Stiahne za pašovanie indických látok si vyžiadalo na 16 tisíc životov. Predné osobnosti dvora sa cez to netaja tým, že ich odevy aj výzdoba rezidencie je zhotovená z pašovaných indických potlačených látok.

Ak sa nám dnes zdá odev v polovici sedemnásteho storočia štýlovo málo vyhranené, takže je ťažké vystihnúť jeho ráz, jeden detail je cez to veľmi výrazne zjednocuje a zostáva stredom nestenčeného záujmu po celú dobu barokovú aj rokokovú módu – boli to stuhy, ktoré podobne ako v predchádzajúcim období zdobia odev. Znie to neuveriteľne, ale ich počet tak rástol a neskôr dokonca tak preháňal až okolo roku 1650 sa ich vraj na jedinom odeve od účesov až po topánky mohlo objaviť i nad päťsto.

Obr.č.3 - Hrabě z Toulouse [1]

Postupne začínajú so stuhami súťažiť priamky, zlaté a strieborné, ktoré podľa príkazu kráľa bolo dovolené nosiť len na zvláštne povolenie. A kráľ toto povolenie udeľoval výhradne uzavretému okruhu dvoranov, ich počet sa nerozširoval – len smrť jedného vyvolenca umožnila ďalšiemu záujemcu dostať sa do tejto výsadnej spoločnosti. Móda priamok vrcholí po roku 1700, kedy je kráľ nútený vydávať nové príkazy, zrejme preto, že tieto pôvodné neboli dost' striktné dodržiavané, a povoľuje užívať zlato a striebro na odevoch niektorým hodnostárom a príslušníkom vysokej šľachty.

Ako by boli vydávané len preto, aby boli prerušované. Cez všetky zákazy sa rovnako nepodarilo potlačiť záujem o krajky – stávajú sa nielen ozdobou odevu, ale dokonca i zberateľskou vášňou mnohá vznešených ľudí. Zdobilo sa nimi nielen denné oblečenie, ale aj posteľné prádlo, užívali ich muži aj ženy, a to cez to, že boli veľmi nákladné.

Obr.č.4 - Eleonora Neuburgská (detail krajka)[1]

K najcennejším patrili bruselské aj talianske, tie boli však nutné získavať načierno, pašovaním. Ani za vlády Ludvíka XV., ktorý bol považovaný za neschopného, lenivého a rozhadzovačného panovníka, nedochádza v zemi k výraznému úpadku, opäť zásluhou dobrých radcov, kardinála Mazarina a André Hercula de Fleury. Rozširujú sa staršie hodvábnické podniky na juhu zeme a súkencké na severu. Vzniká aj nové priemyselné odvetvie bavlnárske, ktoré si vynucuje opäť ďalšie rozšírenie stykov so zahraničím. Od poslednej tretiny sedemnásteho storočia začínajú vznikať krajčírske cechy, ktoré sa špecializujú na pánske odevy. Tak tiež kvalitné súkno alebo zamat tmavých farieb, len striedmo zdobený výšivkou. V tej dobe francúzske manufaktúry produkujú vedľa

hodvábných látok veľmi kvalitné súkno, ktoré môže súťažiť so známou produkciou Angličanov a Francúzov. Zvlášť veľký dôraz sa v súvislosti s týmto zjednodušením kladie na presný strih, na dobre padnúci odev. Môžeme zaznamenať i mená prvých krajčírov, ktorí si začínajú dobývať slávy a pripravujú tak pôdu pre budúcu slávnu parížsku haute couture. Napríklad **Pamard** bol osobným krajčírom väčšiny dám pohybujúcich sa na dvore a bol vraj vynálezcom umelých kvetín, ktoré mali rôzne vône. Objavuje sa krajčír menom

Sarrazin ,tak tiež krajčírka Mlle Motte, Mme Éloffe, označovaná ako obchodníčka s módou, krajčírka prádla kráľovny a dám ich dvora a ďalších. O ich konkrétnej činnosti vieme málo. Dôležité však je, že módní tvorcí konečne vystupujú z anonymity. Zdá sa dokonca, že sú si už dobre vedomí svojho významu a vplyvu. Remeselníci označovaní ako obchodníčky a obchodníci s módou tvoria samostatnú skupinu remeselníkov od roku 1776 vytvárajú účesy, zdobia odevy, predávajú módne doplnky.

Dokumentátorov módy v tomto období pribúda. Je to i doba, kedy začínajú vychádzať prvé módne správy v časopisoch a ročenkách. Patrí k nim predovšetkým **Le Mercure De Francais**.

K ďalším z prvých špecializovaných módnych časopisov vo Francúzsku patrí *Courrier des Modes* a **Gallerie des Modes** a **Journal des Dames et des Modes**. V Nemecku vychádza vo Výmaru *Journal des Luxus und der Moden* a v Londýne *Gallery of Fashion*, *The Lady's Magazine*.

Je dôležité zmieniť sa tiež o dandysmu, aj keď tento pojem je pre väčšinu ľudu spojený skôr s dobou o niekoľko desiatok rokov neskôr. To, čo rozumieme pod označením dandy, existovalo už v antickom svete pod pojmom *arbiter elegantiarum*, v dobe renesancie označil vo svojom známom spise tento zvláštny fenomén Baldassare Castiglione pojmom “dvoran”. Isté je, že práve koncom osemnásteho storočia, a to v Anglicku, nie vo Francúzsku, vznikajú uzavreté kluby, v nich sa stretávajú a združovali muži elegantného sveta, ktorí považovali diktovanie módy priamo za svoje životné poslanie. V rokoch 1760 – 1780 existovala skupina zvaná **Macaroni**, ktorá presadzovala prehnajú dvorskú módu. [1], [7], [23]

2. Obdobie tridsaťročnej vojny (1618-1648)

Aj keď francúzske označenie á la mode sa zdá jednoznačne určovať orientáciu na Francúzsko. Vzniká táto móda zložitým prepojením vplyvov módy starších vojenských štýlov odevu nemeckého a švédskeho. Výrazne do tohto vývoja zasiahol tiež mešťanský odev nizozemský a Francúzsku však nejde poprieť postupné prívlastnenie nového vznikajúceho štýlu a jeho povýšenie na štýl najvyššej módy.

Portréty vojvodcov a dôvstojníkov, v maľbe nizozemských majstrov v čele s Fransom Halsom. Ale i anonymných vojakov, ako ich zachytil Jacques Callot či Agrapham Bosse. Predstavujú mužov v najrôznejších pózach, v odevoch malebne rozviatých, uvoľnených ako keby trochu samovoľne, ale o to rafinovanejšie aranžovaných. Ich odev je zbavený výstuže a vypchávk, nie však priestrihov či rozparkov, ktoré mäkkosť a poddajnosť podporujú. Odkládajú sa tuhé golieri aj korzety vylepšujúce postavu. Z cela sa opúšťajú tiež vybrúsené, upäté ceremoniálne štýly, aby boli nahradené vystupovaním skôr hlučným a ledabolým.

Mnohé je v jeho oblečení ponechané na jeho vlastnej fantázií. Spôsob nasadenia širokého klobúka, asymetrické prehadzovanie plášťa, aranžovanie šerpy, ktorá v tejto dobe, kedy stále ešte neexistuje uniforma. Označuje príslušnosť a hodnotu vojáka prehnutie mäkkej manžety, vysokých číziem a bohatá výzdoba stuhami a mašľami, ktorá cez to pôsobí uvoľnene a prirodzene. Pretože celý odev je vyrobený z ľahkých, mäkkých vlnených, dokonca aj hodvábných látok, často výrazne farebne akcentovaných.

Obr.č.5 - Jean-Baptiste de Champaigne a Nicolas de Platte-Montagne [9]

2.1. Mužský odev

Jednotlivé súčasti mužského kostýmu sa síce zásadne nemenia, ani nepribudajú nové. Ale ich strih a charakter je iný. Košeľa zostáva naďalej viditeľnou, často efektnou súčasťou oblečenia, pretože rukávy kabátov sú z cele rozstrihnuté. Košeľa je veľmi objemná, aby jej látka vyplňovala zvrchný rukávec. U krku je doplnená golierom, ktorý je preložený a položený na ramena. Plátnený a doplnený krajkou, eventuality i celokrajkový, objavuje sa ale tak tiež golier nariasený, plihý, ktorý primopína nenaškorbené okružie. V čechách sa v tej dobe nosí špeciálna varianta. Golier štvorhranný, plátnený či krajkový, ktorý si prisvojili muži aj ženy bez rozdielu. Preložený golier je obohatený o jednu novinku, ktorá už z mužského odievania nezmizne. Ako predchodca jednej z najpodstatnejších mužských ozdôb, kravaty, prežije do novej doby. Zatiaľ je to len stužka, už sa golier vpredu viaže, alebo sa naberá ozdoba žabó. Je z jemného pátna alebo krajky, ktorá zakrýva aj portréty dosvedčuje, že zhruba medzi rokmi 1620-1630 mizne vo Francúzsku okružie i vystužený golier v prospech preloženého goliera. Ten je z počiatku pomerne široký, ale postupne sa zmenšuje s tým, ako sa opäť šíri móda dlhých kučeravých vlasov. Košeľa má i manžety, podobne preložené a ozdobené ako golier. [6]

2.2. Kabátec

Kabát stále patrí k základnej výbave mužského odevu, jeho šósy sa predlžujú, niekedy sa dokonca i poniekiaľ rozširujú. Vložením niekoľkých dielov, pás nie je nijak výrazne akcentovaný, kabát zbavený výstuh sa uvoľňuje, z bývalého "husieho brucha" sa stáva niekedy predĺžený predný diel šósu. Pomenovanie **kozák** poznáme už z doby stredoveku. V sedemnástom storočí preberá strih panujúceho kabáta. Je voľnejší, býva často lemovaný kožušinou a pod označením hongreline sa stáva súčasťou vojenského oblečenia **gavaliera a la mode**. [1], [6]

Obr.č.6 - Anonym, Albrecht z Valdštejna [1]

2.3. Plášť

Narozdiel od Španielskej módy tvorí plášť takmer nezbytnú súčasť nielen oblečenia, ale i spôsob vystupovania. Zostáva buď krátky, iba ku kolenám, či nad kolená, ale môže byť i predĺžený. Aranžuje sa väčšinou asymetrický na jedno rameno a je bez rukávový. V

Nemecku sa mu hovorilo **imponiermantel**, vo Francúzsku manteau a la Balagny, podľa mena syna francúzskeho maršála Balagny, ktorý údajne vedel nosiť tento plášť so zvlášť oslnujúcim pôvabom.

Spôsobov aranžovania plášťa bolo nespočítateľne množstvo. Bolo možné ho nechať leda bolo padať z ramien, alebo si ho naopak pritiahnuť k telu na jednej strane, na druhej potom nechať rozopnutý. [1],[6]

Obr.č.7 - Jacques Callot, Muž v plášti, 1617[1]

2.4. Nohavice

Španielske nohavice stratili svoju tuhosť, predlžujú sa ku kolenám. Sú mäkké, plihé, širšie či užšie, niekedy pri kolenách tesne upnuté, inokedy ľahko nariasena. Gavalieri á la mode ju nosia pomerne úzke, dlhé až do polovice lýtok, kde končia vysoké čižmy ozdobené manžetami. Postupne mizne priviazovanie nohavíc veľkým množstvom stužiek. V páse vpredu sú zapnuté, vzadu sú dierky a dierkami prevliekaná šnúrka, ktorá dovoľuje nohavice v pase pevne utiahnuť. Začínajú sa ku kabátu taktiež prichytávať iba háčikmi. Rázporok je stále dvojité, po odstránení svojej zvýraznenej podoby praktický neviditeľný, široký od boku k boku, kde sa v páse na oboch stranách zapína.[1],[6]

obr.č.8 - Charles de Brun [10]

2.5. Pančuchy

Ani pančuchy nie sú príliš viditeľnou súčasťou oblečenia, najviac keď gavalier zvolí zámerne kratšie nohavice a trochu menej vysoké topánky. Vznikne tak medzera, v ktorej je možno uplatniť pančuchu, ozdobenú podvážkami či stuhami. Obvyklé sú už pančuchy hodvábne, niekedy sa chráni platneným alebo batistovanými kamašami pred znečistením.

2.6. Obuv

Obuv je pre toto obdobie zvlášť charakteristické. Dočasne ustúpajú topánky nízke, i keď nemizne úplne. Prednosť dostávajú vysoké čižmy so širokou, niekedy veľmi uvoľňuje prehrnutú manžetami. Ich špička je hranatá a majú zvýšený, šikmo odrezaný podpätok.

Obr.č.9 - Jacob Gerritz .van Pot, podobizeň Constantina Huygense [1]

Obr.č.10 - Anthonis van Dyck [17]

2.7. Pokrývky hlavy

Rovnako typickou a neodlučiteľnou súčasťou oblečenia je klobúk široký, mäkký, tvarovateľný, jeho krempu je možno ľubovoľne zdvíhať a lopiť vpredu, vzadu, vpravo i vľavo. Dostal pomenovanie respondent. Vedľa nej prežíva poniekiaľ premenený španielsky cylindrovitý typ tuhého klobúku, jeho krempa sa analogicky k respondentu rozširuje

obr.č.11 - Ludvik XIV[11]

obr.č.12 - Frans Hals,Smejúci sa Gavalier [12]

2.8. Účes

Taktiež úpravu vlasov ovplyvňuje vojna. Vládne móda čiernych na oko neupravených, kučeravých vlasov ,

i u mužov. Pramene dlhých, doplnených muškou úzkymi fúzikmi nad hornou perou, ktorému sa hovorilo taktiež chevalier. V rokoch 1630-1650 bol rozšírený **účes a la Cadenet**, pomenovaný podľa obľúbenca Ludvíka XIII.

Tak vyzerala móda vojenských rokov, ktorú nesie k dokonalosti Francúzsko a ktorú

postupne stále ochotnejšie začínajú prijímať i všetky ostatné európske zeme. A to i napriek tomu, že sa začínajú výraznejšie presadzovať odlišnosti národnej módy nielen vo Francúzsku, ale i vo Flandroch, v Nemecku a v neposlenej rade taktiež v Čechách. Štýl gavaliera a la mode sa časom všade ujme vlády, a to niekedy i pred výrazným odporom širšej verejnosti.

Typického francúzskeho elegána sa zrejme nedotýkajú ani posmešné pesničky a verše či satiry, ktoré najviac pobúruje to, že dvoran posudzuje človeka skôr podľa klobúku než podľa charakteru.

Akokoľvek základom odevu a la mode je vojenský kostým zobecný v celej Európe. Má vo Francúzsku nielen excentrickejší ale taktiež elegantnejšiu a uhladenejšiu podobu. Neakcentuje toľko vojenský charakter, ale dbá skôr o uhladenosť, jemnosť a taktiež náročnosť. Pokiaľ ide o strih, ušitý materiál a ozdoby

Obr.č.13 - Ludvik XIV(detail) [13]

2.9. Španielsko a Rakúsko

Muži si berú iba zúžené nohavice ku kolenám miesto vypchaných. Okružie vymieňajú za menší a pohodlnejší golier zvaný **Golilla**. Tento nový typ goliera sa tu na začiatku sedemnásteho storočia rýchle presadil hlavne pretože okružie je stále bohatšie zdobené importovanými krajkami, bolo zakázané nosiť.

Golilla tvoria neveľký zdvihnutý golier, vystúžený lepenkou a potiahnutý čiernym alebo bielym plátnom alebo taftom. Cez ňu sa nosil ďalší golier, zo začiatku veľmi široký,

zhotovený z jemného, vyšívaného plátna. Dostal názov valona podľa Valonov, ktoré mali v obľube rozmerné formy golierov. [1]

Obr.č.14 - golilla [14]

2.10. Holandsko

S výraznými odlišnými odevnými prvkami vstupuje na módnú scénu tiež Holandsko, tieto prvky zanedlho ovplyvnia aj odievanie francúzskeho dvora. Tu, podobne, ako v ďalších európskych krajinách, politické či názorové zaradenie delí spoločnosť na skupiny odlišujúca sa mimo iného tiež odevom, podobne rozdelenie sme zaznamenali už v reformačnom prostredí v Nemecku.

V Holandsku sa odlišujú príslušníci a prívrženci oranžského dvora okázalosťou a nádherou á la mode od tzv. Regenten, obchodníkov a úradníkov, v ich rukách ležela mestská správa, tí sa obliekajú do triezvného väčšinou čierneho odevu, zvaného **regentský**, ktorý prepojila i protestantská časť obyvateľstva a nosila jej od začiatku storočia z hruba až do roku 1660. Vedľa nedlhého plášt'a španielskeho typu k nemu patrili pomerne široké a dlhé nohavice ku kolenám, ktoré potom budú v náročnejšie a rozmernejšej podobe súčasťou dvorského kostýmu. Na začiatku vlády Ludvíka XIV. vo Francúzsku, označovaný ako reingraf či rbingrave. Celé oblečenie bolo čierne, vrátane

kabátca, punčoch, klobúku zvýraznené len bielou košeľou a preloženým golierom. Silueta tohoto oblečenia bola veľmi voľná, zakrývajúca celú postavu. Po porovnaní s módou vojenskou vyzerá o niečo beztvárá. [1]

obr.č.15 - Gerard Terborch [15]

3. Móda na dvore Ludvíka XIV v rokoch 1644-1660

3.1. Mužský odev

V tej dobe ako v celej Európe zo začiatku stále ešte doznieva móda tridsaťročnej vojny Muži se dlho nevzdávajú klobuku so širokým okrajom zdobeného perím, ani vysokých čižiem s prehnutou manžetou.

3.2. Kabát

Postupne sa však celková línia predsa len mení. Premena začína u kabáta, ktorý sa skracuje a zásadne tak ovplyvňuje celkovú siluetu. A la moda je teraz tak krátky, že nie len opäť prichádza o šósy, ale siaha dokonca až nad líniu prirodzeného pásu a odhaľuje tak riasenú košeľu, zdobenou stuhami. Kabát sa ešte viac skracuje, rovnako ako jeho rukávy, nad prsiami je uprostred zapnutý sponou sme v pokušení, takmer akýmsi “bolerkom”. Z cela mizne línia pásu, pretože široká nariasená košeľa sa v pase vzdáva. Podobne tiež jej rukávy, u lakt’a a v zápästí nad to prevažne, takže prepadajú v bohatých záhyboch.

obr.č.16 - Česká škola 17.stol.,Michal Korybut Wisniowiecki [16]

3.3. Nohavice

Podobnou cestou od tvarovania k “neforemnosti” prechádzajú tiež nohavice. Zbavené vypchávok, klesajú ku kolenám, naberajú rúrovitý tvar a sú po celej dĺžke rovnoko široké. Po roku 1625 vo Francúzsku, a skoro na to aj v celej Európe, sú už úzke a siahajú až a k lýtku. Potom čo definitívne miznú výrazne vystupujúci rázporok, sa začína nosiť ozdoba v podobe akej si krátkej zásterky. Miesto starších ovinovačiek, ktoré nosili muži hlave v tretej tretine šesnástého storočia spoločne so španielskymi nohavicami, sa k rúrovitým nohaviciam nosia pančuchy zakrývajúce lýtko.

Ich hlavná obľuba patrí dobe medzi rokmi 1625-1650, kedy sa čižmy postupne skracujú, siahajú sotva do polovice lýtok a ich široká manžeta je vyložená krajkami. Stále výraznejšie sa uplatňuje tiež ozdobné podvázky, na nich sa tiež nešetří krajkami.

Obr.č.17 - Francúzska dobová rytina z r. 1650-1660 [1]

Pvým osobným zásahom Ludvíka XIV. do odevného štýlu sa stávajú práve nohavice, ktoré naberajú analogicky ku kabatu podobu skrývajúcu prirodzené proporčne v množstve látky a ozdôb. Premenujú sa v akúsi širokú, riasenú sukňu, ktorá má celú radu variant, bohatších aj skromnejších, a je potrebné pod ňu nosiť aj kamaša, pri jazde na koni. Muži sa tak ocitajú v podobnej situácii ako ženy v dobe španielskej krinolíny, kedy bolo treba pod tuhú rozšírenú sukňu obliekať spodén nohavice. Táto kuriózna súčasť oblečenia, ktorá bola okrášlená volánami, cez to krajkovými dokonaca

aj strapcami, sa síce nosila na francúzskom dvore, nebol to však ako sme už naznačili vynález francúzsky. Ich pôvod prezradzuje pomenovanie rbingrave, reingraf.

Ostatne vo chvíli, kedy sa zo španielskych “dutých nohavíc” vytiahli vypchávky, dostali samy akúsi košeľovú uvoľnenú podobu, ktorá v spojení s krajkami a volánmi dala ľahko vzniknúť neuveriteľú súčasť oblečenia: nosila sa z hruba medzi rokmi 1655-1680. K celkovej nenáročnej siluete prispieva aj šerpa, závesník, široký pás látky, zdobený lemami a výšiváný, aranžovaný na jedno rameno a v páse zviazaný do uzla, do neho sa vkládal kord.

3.4. Plášť

Plášte majú podobu prehozu, v podstate sa príliš nelíšia od tých, ktoré sa nosli v predchádzajúcom období. Sú však menej malebné, ako iba splývajúce, ozdobené radou stuh i krajok a v spojení so širokými nohavicami prispievajú k už tak veľmi bizardnej siluete.

Obr.č.18 - Premena siluety mužského kostýmu v 50-70.rokoch 17 storočia vo Francúzsku[1]

3.5. Klobúk

Mäkký klobúk z doby tridsaťročnej vojny sa postupne zmenšuje, zužuje sa jeho okraj, a je v súhlase s dobovou módou prakticky z celá zakrytý pérovými ozdobami. [1]

4. Móda na dvore Ludvíka XIV. V rokoch 1660-1715

Uniforma francúzskeho dvora, ktorá svojou líniou a siluetou predznamenáva novodobý typ mužského oblečenia, vzniká koncom šesdesiatých a na začiatku sedemdesiatých rokov.

4.1. Justaucorps

Zrodí sa totiž nová súčasť pevne tvarovaného odevu, zvaný **justaucorps**, kabátec s predĺženými šósmi, s výrazne vyznačeným pásom, pôvodne zrejme ako súčasť vojenskej uniformy. Jednoduchý, menej vypasovaný nosili kráľoví gardisti, ako súčasť dvorskej uniformy sa šil z drahých látok, zo zamatu, hodvábu, riedkej vlny. Podľa príležitosti, pre ktorú bol určený, mal bohatší či jednoduchšie ozdoby, vyšívané ,krajkové pre náročnejších nechýbajú ani drahé kamene.

Obr.č.19 - dobový Justaucorps [21]

Justaucorpos predstavoval vrchné a spodné oblečenie, nenosil sa k nemu až na výnimku plášť, mal hladko nasadené dlhé rukávy so široko preloženými manžetami, v jeho predĺžených šósoch bolo možné umiestniť vrecka, ktoré neboli do tej doby bežnou súčasťou odevu.

Šósy justaucorpsu boli rozstrihnuté, určite preto, aby bolo možné prestričiť rozparkom neodmysliteľný kord, zavesený v páse a taktiež aby sa dobre sedelo na koni.

4.2. Vesta

Súčasne s justaucorpsom vzniká tiež vesta ako nová súčasť oblečenia, strihovo sa však kabátu z celá prispôbuje, má tiež krátke rukávy, takže sa vlastne obliekajú dva kabáty cez seba, spodný je len menej honosný. Vesta bola zdobená na predných krajoch kvetinovými vzormi. Stretávme sa ale aj s vestami nezdobenými čistými. Vestu často pod kabátom ani nebolo vidieť a preto sa jej nevenovalo toľko pozornosti.

obr.č.20 - dobová vesta [21]

4.3. Kravata

Kabát je v predu stále viac otvorený a vo výstrihu sa uplatňuje kravata, už začiatky patria obdobiu tridsaťročnej vojny. Zrejme sa dostáva do civilného oblečenia z

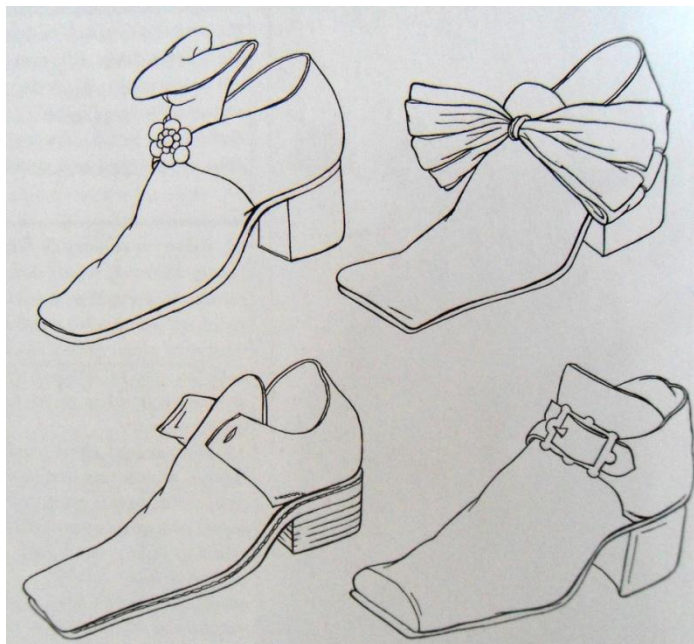
vojenskej uniformy. Ich názov sa odvodzuje od príslušníkov chorvatských plukov. Mala tvar šatky, ktorý sa obtáčal okolo krku, vpredu buď so zviazanými koncami, alebo spojený a ozdobený samostatnou stuhou. Dôstojníci jej nosili z mušelínu či hodvábu, jednoduchí vojáci z plátna, aristokrati bohato zdobenými krajkami. Začiatky kravaty patria do doby okolo roku 1670, čoskoro sa začína pre väčšie pohodlie nosiť kravata už aranžovaná, ktorá sa vzadu na krku iba spínala. V deväťdesiatich rokoch vzniká nová varianta, cravate á la choconne, ktorá bolo krajková, veľmi dlhá, dvakrát obtáčaná okolo krku. Druhý krát voľnejšia, takže padala nižšie. Kravata **á la choconne** sa vzťahuje k slávnemu tanečníkovi menom Pécourt, ktorý v takto uviazanej kravate tancoval v roku 1692 na parížskom dvore tanec zvaný ciacona. Inou formou z tejto doby je **steinker**. Typ kravaty, ktorý dostal svoje meno podľa bitky u Steenkerque, v ktorej francúzske vojsko údajne nemalo pred víťaznou bitkou čas si upraviť kravaty podľa dobových pravidiel. Vzniká tak široká, nezviazaná, iba preložená kravata, zasunutá buď do zapínania košele alebo do gombíkovej dierky vest. Bola z hodvábu alebo mušelínu, na oboch koncoch ozdobená krajkou.

4.4. Nohavice

Súčasne s novou líniou kabáta miznú postupne široké nohavice, aby ich nahradili nohavice stále užšie, siahajúce tesne pod koleno, označované jak culotte. Nohavice sa však pod predĺženými šósami uplatňujú iba málo, o to dôležitejšiu rolu majú punčochy, ktoré nie sú už také nápadne farebné, ako bývali ešte v sedemnástom storočí. Zriedka sú teraz vo farbe kontrastnej so základnou farbou odevu, naopak častejšie opakujú, napríklad v inom odtieni, farbu kabáta a nohavíc.

4.5. Obuv

Postupne miznú vysoké čižmy, nosia sa črievice so skosenou špičkou a podpätkom, siahajúcou ku kotníku, zapínané prackou, často zdobené stuhami tak bohato ranžovanými, že až pripomínali krídla veterného mlyna, ako znie z jedného pomenovania ozdoby topánok ailes de moulin vent.

Obr.č.21 - typy mužských bot z let 1660,1670,1680 a 1710 [1]

4.6. Parochňa

Na počiatku 70.rokoch je už bežná rozmerná alonžová parochňa, ktorá sa stala priamo symbolom reprezentácie nielen vo Francúzsku, ale v celej Európe. Zo začiatku bola žltá alebo svetlo hnedá, farba levej srsti, preto dostáva pomenovanie **á la lion**, v osemdesiatych rokoch bola väčšinou tmavšia, po roku 1700 sa začína púdrovať. Na konci sedemstého storočia sa jedna varianta parochne, rodelená do troch parametrov stočených do kučier, nazývala **binette**, podľa výrobcu parochni P. Binetta. Parochňa zvaná en crinière napodobuje uvoľneným kučerám prirodzené vlasy, vzniká aj akási varianta ženského účesu nazvaná á la fontange, ktorá sa výrazne zvyšuje nad čelom.

Okolo roku 1690 vzniká snáď posledná výraznejšia varianta ľudíkovskej parochne, zvaná **peruyue** á la mouton s krátkymi hustými kučerami. Zo smrti kráľa všetky typy alonžovej parochne zmizli. V tejto dobe sa začínajú objavovať dlhé kučery, niekedy aj na kococh zväzovanej, siahjucími na ramena, zvané **á cadogan**.

4.7. Domáci odev

V polovici sedemnástého storočia vzniká jedna z prvých mužských foriem domáceho oblečenia, ktoré si bezpochyby vynútila ťažká, nepriedušná parochňa, upätý kabát aj topánky na vysokom opätku. Tvorila ju nočná čiapočku, župan a papuče. Táto súčasť odevu, ktorá sa v Európe rozšírila pod vplyvom Orientu, neboli kusy nijako skromnými a nenáročnými a preto že sa nosili len doma. Niektorí muži sa dávali v takom neglizé i maľovať. Toto oblečenie, rovnako ako novodobé pyžama, boli pôvodne určené malým spoločenským prijatím doma, a neskôr postupom doby sa z neho stal praktický domáci odev

Obr.č.22 - s Verbeek, Portrét Norberta Leopolda Libštejnského z Kolowrat, 1684 [1]

5. Ostatné európske zeme v rokoch 1640-1715

Prenikanie francúzskej módy do jednotlivých európskych zemí sa šíri rýchlejšie a novými prostriedkami, módnymi časopismi i figurí nami, vystupujú do rôzneho prostredia, ktoré na ne rozdielne reaguje.

5.1. Anglicko

V Anglicku symbolizuje plný príklon k francúzskej móde rok 1666, kedy na trón nastupuje Karol II.

Obr.č.23 - Anthonis van Dyck, Karel I. Anglicky na lovu (detail)[17]

Ženy začínajú nosiť silne dekoltované šaty predĺžené do vlečky, sú snád' len o niečo zdržanlivejšie v používaní ozdôb zo stúh, nielen pod vplyvom puritánov, ale v súlade s celkovou triezvejšou tendenciou. Tá začína byť pre angličanov v odievaní typická a udrží sa až do novej doby. Určitý vplyv mala i obrana zeme proti dovozu luxusného tovaru. V roku 1662 parlament zakazuje dovážať krajky z Flánder, zákon je však obchádzaný pašovaním a vydaním krajok za **point d'Angleterre**, t.j. krajka anglického typu, i napriek tomu že sa krajka v Anglicku nevyrábala. Ani panovník nebol

francúzskému trendu veľmi naklonený, pokúšal sa dokonca, byť i neúspešný, nastoliť určitú podobu národného odevu

5.2. Španielsko

Výraznejšie známky uvoľnenia prísnej kompozície španielskeho odevu sa prejavuje v štyridsiatych rokoch sedemnásteho storočia. Ženy sa predovšetkým zbavujú živôtika uzavreného až ku krku, odvažujú sa dokonca nosiť delkoltáž často ovalnú, čiastočne odkrývajúcu ramena. Sukňa má stále podobu krinolíny, nie už tak tuhej, ale z voľna aranžovanej a z riasenej látky. Obvyklou ozdobou hlavy sa stáva krajková mantila. Muži sa priznávajú k francúzskej móde hlavne tým, že opúšťajú vypchaté, vyduté nohavice a obliekajú si zúžené culotte. Ich plášte, v šest'nástom storočí je veľmi krátke, len akési dekoratívne pláštenky, trochu sa predlžujú siahajú až pod kolená, i keď sa nosia naďalej otvorené, aby nezakrývali spodný odev.

Definitívne však bola klasická španielska móda šest'násteho storočia opustená až za vlády Filipa V.

Krinolína však nielen zostáva, ale stále sa rozširuje, dostáva označenie **guarda infantes**. Tento typ španielskeho oblečenia zostáva i pre nasledujúce storočie predlohou pre slávnostné dvorské oblečenie v celej Európe. Pretrvávajúci rozdiel medzi obvyklým kostýmom francúzskym a španielskym dokladá popis svadby Ludvíka XVI.s Máriou Teréziou Rakúskou v roku 1660.

Francúzsky účastníci svadby mali **rhingraves**, vlajúce stuhy, mašle na topánkach mali veľmi rozmerné, typu **ailes de moulin**, parochne, vyšívané rukavice, zlaté krajky, dámy manteau s vlečkami, vrstvenými náročne aranžovanými sukňami, živôtiky mali rukávy len k lakt'u. Riasené drapérie sukní boli zachytávané perlami a stuhami. Španielska móda, ktorú reprezentovala predovšetkým nevesta, pozostávala z obrovskej guarda infantes, ktorá bola celá červená so zlatými a striebornými výšivkami.

Obr.č.24- Jan Frans Douven, Norbert Leopold Libštejn z Kolowrat[1]

5.3. Nemecko

V Nemecku sa francúzska móda naplno rozšírila s oneskorením, spôsobeným konzervatizmom väčšiny nemeckých dvorov. Až keď veľký brandyborský Bedrich III. Bol v roku 1701 korunovaný v Královci za pruského kráľa ako Bedrich I., bol ako hovorí tradícia oblečený, rovnako ako jeho žena, kráľovna Žofia Charlota z Hannoveru, so všetkou okázalosťou a nádherou francúzskeho typu.

K dosiahnutiu úrovne francúzskej odevnej kultúry tu nepochybne prispeli i hugenoti, ktorí sa po nútenom vystáňovaní z francúzska usídlili taktiež v Nemecku, aby zakládali radu manufaktúr, ktoré tu doposiaľ chýbali

Obr.č.25 - Adam František, Karel Eusebius z Schwarzenberku 1680-1732[18]

5.4. Čechy

Ani v Čechách nie je situácia odlišná od ostatných stredoeurópskych zemí. Šľachta, ktorá sa doposiaľ obliekala dôsledne po španielsky, objavuje kúzlo francúzskeho kostýmu, ako v jeho podobe do roku 1660, tak aj v novej línii, charakterizovanej vypasovaným justaucorpsem. Ani špecifická zláštnosť vrcholnej doby vlády Ľudvika XVI., parochňa, nebola prijatá v Čechách z oneskorením. Novú módu priviedla svadba Márie Terézie 1660.

To isté platilo i pre dámsku módu, a taktiež pre ňu existovalo množstvo svedectiev v zámockých obrazárňach. A sú to nielen portréty českých šľachtických z doby tesne po roku 1660, ale i celé cykly a série obrazov dám, oblečených do rôznych prevlekov a

alegorických kostýmov, ktoré všetky rešpektujú zúženú francúzsku líniu živôtikov. Uvoľnené sukne, skrátené rukávy s nápaditým riešením ozdobných a bohatých manžiet. Koncom sedemnásteho storočia v priebehu osemnásteho storočia sa začína postupne, i keď zo začiatku nepríliš úspešne budovať vlastné zázemie pre rozvoj českej módy, výroba látok i toľko potrebných doplnkov pre odevy. Aj napriek tomu sa musí veľa vecí dovážať. Dovážajú sa dokonca i krajky, i keď práve tie patria k nemalým odborom úspešne pestovaným už od konca šestnásteho storočia. Ich výroba vtedy pokrývala nielen domáci trh, ale dokonca sa vyvážali. Dovážajú sa predovšetkým francúzske látky, hodvábne, vzorované. S nimi české látky ešte dlho nebudú môcť súťažiť, ale také súkno a predovšetkým módne doplnky, pásy, vejáre, gombíky, spony, rukavice i kostice na ich výrobu

obr.č.26 - Karel Škreta, Podobizeň matematika z manželkou [19]

obr.č.27 - Karel Škreta, Ignác Jetřich Vítanovský z Vlčkovic [20]

6. Regenerácia vo Francúzsku 1715-1723

Celkové uvoľnenie sa v oblasti módy prejavuje predovšetkým tým, že sa stále zvyrazňuje rozdiel medzi jednotlivými druhmi oblečenia pre rôzne príležitosti. Pre intímne stretávanie, malej spoločnosti, ale tak tiež pre lov, tanec, rôzne druhy spoločenskej zábavy, sa teraz nosia iné odevy než pre veľké spoločenské príležitosti. K duchu doby patrí vo zvýšenej miere tak tiež záľuba v kostýmoch, obliekanie rôznych alegorických kostýmoch ako predzvesť romantizmu.

Tieto tendencie sú navyše bohaté živé stále tesnejším stykom s Orientom a s jeho spôsobom života. Vedľa orientálnych kabinetov vstupujú do sveta vznešené spoločnosti stále častejšie taktiež prvky orientálnych odevov.

Mužský odev sa vo svojich základných súčiastí nemení. Justaucorps, vesta, viazanka či žabo, **cullote** a trojrohý klobúk zostávajú naďalej jeho základom. Výraznú zmenu zaznamenávame u mužskej parochne, ktorá sa zmenšila a je teraz ošetrovaná púdrom. To je tiež dôvod, prečo klobúk väčšinou zostáva rekvizitou nosenou v podpazuší. Taktiež tvar parochne sa zmenila ale zostane v základe rovnaká i po celú nasledujúcu dobu rokoka.

7. História vyšívania

Tak ako každé šijacie stroje aj ručné práce majú svoju históriu, samozrejme ani vyšívanie nie je bez histórie. Málokto by však tušil, že história tejto ručnej práce siaha do hlbokého dávnoveku, do doby, kedy ešte neexistovali ani mestá a textilná výroba bola sotva v plienkach.

Úplne prvá oblasť, v ktorej bolo vyšívanie známe, bola Čína. V Číne sa vyšívalo už v praveku. Do ďalších oblastí vyšívanie dorazilo oveľa neskôr. Najprv sa rozšírilo do Indie a do Egypta, čo potvrdzujú nálezy staré približne 3600 rokov.

Európa si na vyšívanie musela počkať ešte ďalšie dlhé stáročia. Kedy presne sa v Európe začalo s vyšívaním, nie je bohužiaľ známe. Odhady hovoria o začiatku vyšívania na začiatku nášho letopočtu. Avšak najstaršia dochovaná pamiatka pochádza z 11. storočia. Touto pamiatkou je 70 m dlhý a 50 cm široký nástenný koberec vo francúzskom meste Bayeux. (Tapiserie kráľovny Matyldy). Koberec z Bayeux, nazývaný tiež tapiséria kráľovny Matyldy (manželky normanského vojvodu Vilema).

Obr.č.28 - výšivka z Bayeux, časť.15[22]

Označenie tapisérie nie je správne, lebo ide v skutočnosti o výšivku ihlou na plášti (o rozmeroch 0,5 x 70 metrov), Bola prevedená v rokoch 1067-1077 a zavesovala sa vo veľkej lodi katedráli v Bayeux o sviatkoch relikvií. Znárodňuje v päťdesiatich ôsmich obrazoch dobytie Anglicka Vilémom Dobývateľom (normanská ťažká rytierska jazda porazila dobre vyzbrojené a vycvičené pešie družiny anglosaského kráľa Herolda). Jej líčením historických udalostí, značne odlišnej od podania dejepisu, nie je bez

zaujímavosti. Sú tu znázornené všetky náhle zvraty bitiek u Hastingsu (1066), v nich sa Anglicko zmocnili francúzski Normanovia, s bohatými podrobnosťami a sprievodnými latinskými textami – takmer na spôsob kreslených seriálov modernej doby.

Renesancia priniesla zaujímavý rozvoj vyšívania. Šíriť sa totiž začala nová vyšívacia technika, tzv. biele vyšívanie, ktoré najprv slúžilo na výrobu spodnej bielizne, neskôr výrobu vreckoviek, obrusov a prikrývok. [1],[22]

7.1. Výšivka v Barokovom odeve

Benátky mali na prelome 16. a 17. storočia vedúce postavenie vo výrobe vysoko módnej šitej krajky-**punto in aria** s retičelovými vzormy a v mriežkovom vyšívaní. V tej dobe boli tiež významným centrom módy a obchodu, odkiaľ sa mnoho európskych šľachtických dvorov zásobovalo nie len krajkami, ale tiež drahocennými hodvábmi brokáty a zlatými aj striebornými priamkami a portami.

Obr.č.29 – Dobová výšivka [6]

Vo veľkom množstve sa tlačili súbory tabulí s predlohami pre rôzne remeselné techniky. Napríklad kovotopectvo a kovolitectvo, vyšívanie atď. Tlačiar Androuet Ducerceau publikoval okolo roku 1670 tridsať konvolutov obvykle po šiestich medirytinách. Z toho štyri súbory boli určené profesionálnym vyšívačom, ostatné boli predlohou pre tkáčov hodvábu v Lyone a Tour. Inšpirácia pre módné výšivky sa čerpala rovnako skôr vydaného albuma Le Jardin du Roi, maliari a vyšívači Pierra Valleta, ktorí obsahuje sedemdesiat päť listov s farebnými motívmi exotických kvetov. K rozvíjaniu tohoto v druhej polovici 17. storočia ž bizarného štýlu prispeli ťažko orientálne výšivky, dovážané vtedy do Európy holandskou Východoindickou spoločnosťou, pokryté zvlášť sa úponkami a listy veľkými plnými kvetov. [6]

7.2. Základné ručné vyšívacie techniky

7.2.1. Zadný steh

1. Do tkaniny vpichneme doprava v malej vzdialenosti od zospodu vpichnutej vyšívacej priadze a naľavo od priadze rovnako dlhým stehom vpichneme nahor (na rubovej strane práce vidno v tomto kroku jeden dlhý steh).

2. Na lícnej strane vpichneme tesne vedľa predchádzajúceho stehu a so zreteľom na dĺžku už hotového stehu vedieme ihlu nahor po ľavej strane na lícnu stranu. Na lícnej strane nám tento steh pripomína strojové šitie, kým na rubovej strane dostaneme rad, podobný stonkovému stehu. Tento steh je vhodný na vyšívanie kontúr, stoniek kvetov alebo výhonkov

7.2.2. Slučkový steh (steh gombíkovej dierky)

1 – 2. Steh gombíkovej dierky je pevný steh, používaný predovšetkým pri gombíkových dierkach. Slučkovací steh je jeho voľnejšia obmena. Ihlu vpichneme do tkaniny asi 1 cm od kraja a opäť vpichneme ihlu z tej istej strany tesne vedľa predchádzajúceho stehu. Ešte pred napnutím nite pretiahneme koniec ihly cez slučku a pritiahneme tak, aby tesne priliehala na tkaninu. Niť nám musí smerovať z úplného kraja tkaniny. Odtiaľ opäť vpichneme ihlu do tkaniny, presne vedľa posledného vpichu. Niť pretiahneme pod koniec ihly, potom cezeň prevlečieme ihlu a na okraji tkaniny vytvoríme slučkový steh.

7.2.3. Stonkový steh

1 – 2. Je jednou z obmien plochého stehu. Zhotovíme jednoduchý plochý steh. Na lícnej strane tkaniny vpichneme ihlu nadol v požadovanej vzdialenosti. Tak vznikne jeden steh. Po pravej strane stehu (asi v jeho strede) pichneme ihlu zospodu nahor a pri ďalšom stehu postupujeme po pravej strane vždy dopredu o dĺžku polovice stehu. Vpichneme dole do tkaniny a tesne pri už existujúcom stehu vedieme priadzu nahor. Tento steh nám na lícnej strane pripomína šnúрку, kým na rubovej strane vidno malé, ploché, dotýkajúce sa stehy. Ako naznačuje už názov, vyšívame ním najmä stonky a úponky rastlín.

7.2.4. Endlovací steh

1 – 2. Tento párový steh pozostáva z dvoch v protichodnom smere priečných plochých stehov. Zhotovuje sa tak, že urobíme jeden priečný plochý steh. Na rubovej strane tkaniny v jednej línii so začiatkom prvého stehu, ale vo vzdialenosti jedného stehu pichneme nahor a tento steh dokončíme v rovnakom bode, kde sme pichli nadol predchádzajúci steh.

7.2.5. Krokvičkový steh

1. Technika sa podobá na jednoduchý krížikový steh. Prvý steh je jednoduchý krížik, kde vpichneme do jeho začiatočného bodu. Potom vpichneme ihlu nadol priečne doprava v dĺžke dvoch stehov (dvoch štvorčekov). Tento dlhý priečný steh prichytíme jedným krížikovým stehom už známym spôsobom. Takto pokračujeme v celom rade vyšívania. Keď sa dostaneme na ko-niec radu, otočíme sa a namiesto dlhého krížikového stehu pokračujeme krátkym stehom. Otočíme prácu a začneme ďalší rad vyšívania, ale tu sú oba stehy rovnakej dĺžky. Od vyznačeného stredu začíname doprava a dole šikmým plochým stehom. Vodorovne opäť vpichneme doľava v polovici medzi vodorovne meranou vzdialenosťou vyznačeného začiatku a pri bode vpichu začiatočného plochého stehu

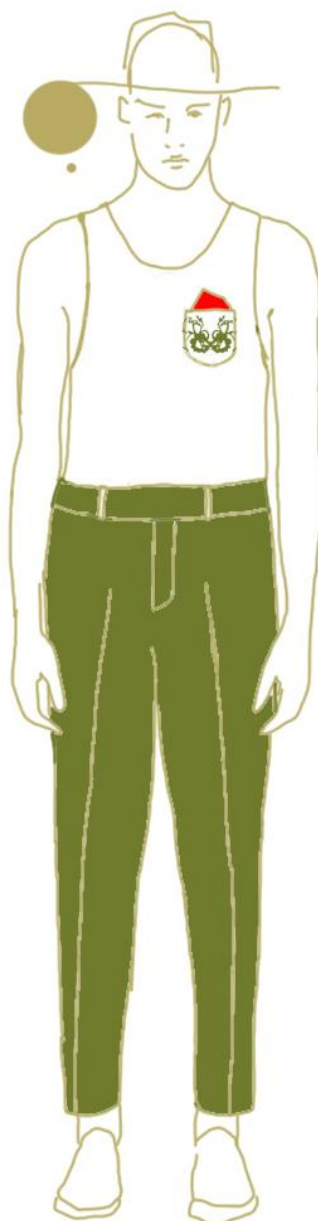
2. Zhotovíme steh opačného smeru, ale s rovnakým uhlom šikmosti. Tkaninu prepichneme vo výške začiatočného bodu. Urobíme práve taký dlhý vodorovný steh doľava, ako je dolná vzdialenosť. Tento krok opakujeme. Vzor je vzdušný, ploché stehy sa dole a hore krížia na lícnej strane a vytvárajú osmičku. Na rubovej strane tvoria zasa riadok drobné ploché stehy. Vyšívací rad pokračuje zľava doprava, teda v protíľahlom smere ako jednoduchý krížikový steh.

7.2.6. Krížikový steh

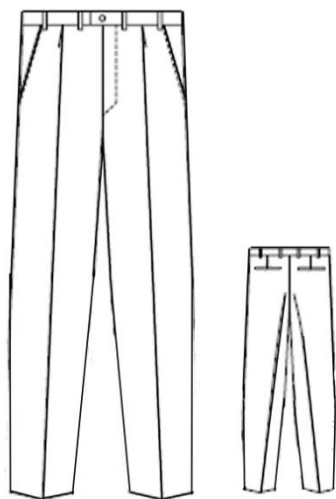
1. Krížikový steh pozostáva z jedného spodného a jedného krycieho stehu. Keď prácu zhotovujeme zhora dole, spodný steh vychádza z ľavého spodného rohu zospodu do pravého horného rohu zvrchu. Krycí steh vychádza z pravého dolného rohu zospodu do ľavého horného rohu zvrchu. Vždy pracujeme v jednom rade. Pri vyšívaní si necháme asi 1 cm dlhú vyšívaciu priadzu, ktorú podobne ako na druhom konci zapracujeme. Krížiková výšivka vznikla ďalším vývojom vyratúvaných drobných plochých stehov. V súčasnosti sa krížiková výšivka vyšíva najmä na jemnú vyšívaciu tkaninu **AIDA**, prípadne panamu, väčšinou bavlnenú látku, kde sa oveľa ľahšie vyratúvajú nite ako pri husto tkanom plátne alebo hrubšom plátne s nepravidelnou väzbou. [24]

8. Popis kolekcie

Model č. 1

Technický náčrt pánskych nohavíc

Popis odevu

Odev tvoria **pánske oblekové nohavice** od kolenní priamky s jemným zúžením, so zožhľenými prehybmi na predných a zadných dieloch, v dolnom okraji bez manžet. Dĺžka nohavíc je skrátená ku kotníkom. **Pánske tielko** s náprsným vreckom a vyšitou výšivkou.

Predné diely – v páse sú zložené a prežehlené dva jednosmerné pásové záhyby smerujúce k rozparkovému kraju. V bočných švoch sú umiestnené klinové vrecká.

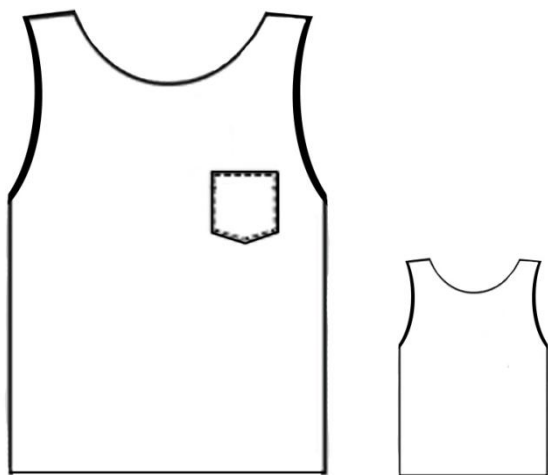
Rozparok – podkrytový, zapínaný na zips (nekonečný pruh zipsu). V dolnom kútiku je spevnený uzávierkou. Nákrýtový kraj, nákrýtová a podkrytová podsádka rozparku sú vystužené podlepením. Zadný kraj nákrýtovej podsádky je začistený lemovaním. Podkryt je podšitý.

Zadné diely – v pase sú tvarované odívky. Na pravom a ľavom zadnom diele sú zhotovené výpustkové lištové vrecká. Otvory vreciek a vreckovej podsádky sú spečené podlepením. Kútiky vreciek sú začtené uzávierkou, kraje vreckového vaku sú začistené lemovaním.

Pásec – podšitý podšívkovým páscom (zhotovený ako polotovár). Vrchný pásec je vystužený celoplošne lepivou výstužovou. Na ľavej nákrýtovej strane predĺžený, zapínaný na gombík. Pásové pútka sú všité a pripevnené uzávierkami.

Dolný kraj – bez manžet. Dolná záložka je začistená obnitkovaním. Švové záložky, okrem pásovej, sú začistené obnitkovaním.

Technický nákres pánskeho tielka

Popis pánskeho tielka je zhotovené z úpletového materiálu. Súčasne zošité z 2 PD a 2 ZD. Na ľavej strane tielka je našité vrecko. Na vrecku je vyšitá výšivka.

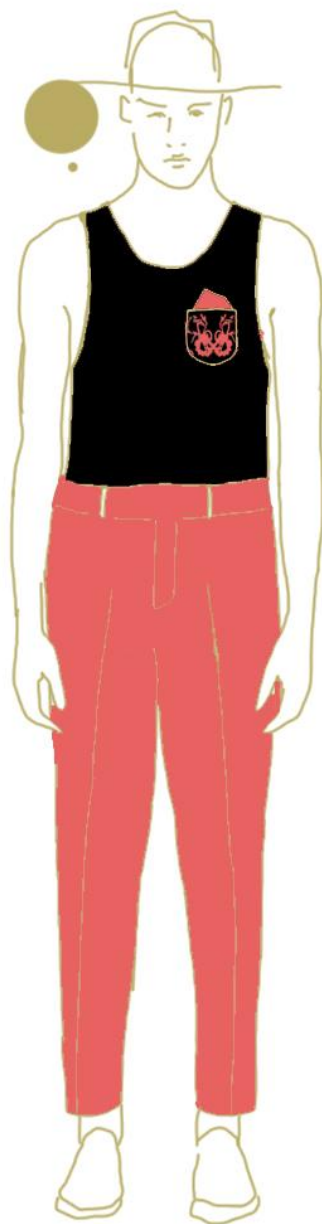
Materiálové zloženie

Pánske nohavice: 56% hodváb / 44% vlna

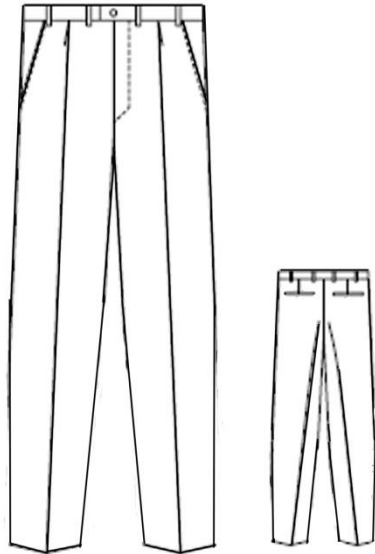
Pánske tielko: 97% bavlna + 3% elastan

Vyšívacia nit: Gütermann Rayon 40, 100% viskóza

Model č. 2

Technický nákras pánskych nohavíc

Popis odevu

Odev tvoria **pánske oblekové nohavice** od kolenní priamky s jemným zúžením, so zožehlenými prehybmi na predných a zadných dieloch, v dolnom okraji bez manžet. Dĺžka nohavíc je skrátená ku kotníkom. **Pánske tielko** s náprsným vreckom a vyšitou výšivkou.

Pánske oblekové nohavice

Predné diely – v páse sú zložené a prežehlené dva jednosmerné pásové záhyby smerujúce

k rozparkovému kraju. V bočných švoch sú umiestnené klinové vrecká.

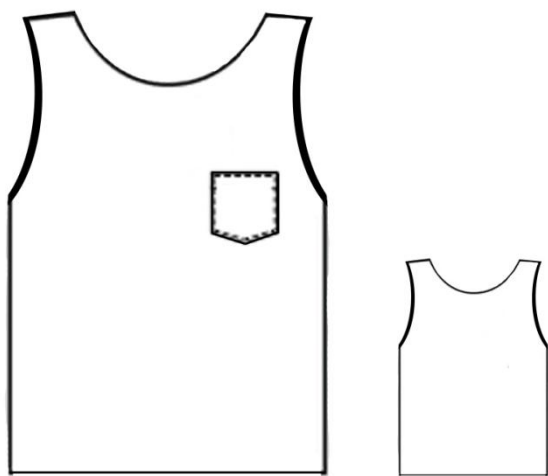
Rozpark – podkrytový, zapínaný na zips (nekonečný pruh zipsu). V dolnom kútiku je spevnený uzávierkou. Nákrýtový kraj, nákrýtová a podkrytová podsádka rozparku sú vystužené podlepením. Zadný kraj nákrýtovej podsádky je začistený lemovaním. Podkryt je podšíty.

Zadné diely – v pase sú tvarované odívky. Na pravom a ľavom zadnom diele sú zhotovené výpusťkové lištové vrecká. Otvory vreciek a vreckovej podsátky sú spečené podlepením. Kútky vreciek sú začtené uzávierkou, kraje vreckového vaku sú začistené lemovaním.

Pásec – podšitý podšívkovým páscom. (zhotovený ako polotovar). Vrchný pásec je vystužený celoplošne lepivou výstužovou. Na ľavej nákrýtovej strane predĺžený, zapínaný na gombík. Pásové pútko sú všité a pripevnené uzavírkami.

Dolný kraj – bez manžet. Dolná záložka je začistená obnitkovaním. Švové záložky, okrem pásovej, sú začistené obnitkovaním.

Technický nákres pánskeho tielka

Popis pánskeho tielka je zhotovené z úpletového materiálu. Súčasne zošité 2 PD a 2 ZD. Na ľavej strane tielka je našité vrecko. Na vrecku je vyšitá výšivka.

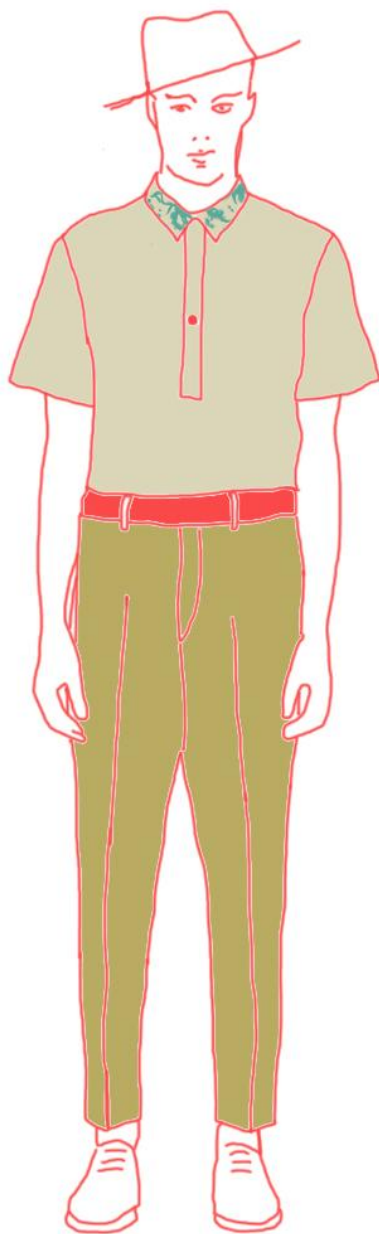
Materiálové zloženie

Pánske nohavice: 56% hodváb / 44% vlna

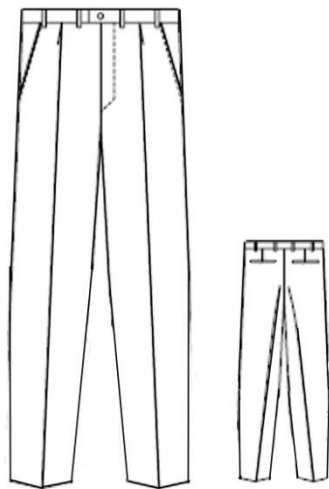
Pánske tielko: 97% bavlna + 3% elastan

Vyšívacia nit: Gütermann Rayon 40, 100% viskóza

Model č. 3

Technický náčrt pánskych nohavíc

Popis odevu

Pánske oblekové nohavice od kolenní priamky s jemným zúžením, so zožhľenými prehybmi na predných a zadných dieloch, v dolnom okraji bez manžet. Dĺžka nohavíc je skrátená ku kotníkom.

Pánska polo košeľa zapínaná na 3 gombíky a dierky. PD je tvorený z jednej časti, kde je S krátkym rukávom. Dolný kraj je tvarovaný do oblúka.

Pánske oblekové nohavice

Predné diely – v páse sú zložené a prežehlené dva jednosmerné pásové záhyby smerujúce k rozparkovému kraju. V bočných švoch sú umiestnené klinové vrecká.

Rozparok – podkrytový, zapínaný na zips (nekonečný pruh zipsu). V dolnom kútiku je spevnený uzávierkou. Nákrýtový kraj, nákrýtová a podkrytová podsádka rozparku sú vystužené podlepením. Zadný kraj nákrýtovej podsádky je začistený lemovaním. Podkryt je podšitý.

Zadné diely – v páse sú tvarované odívky. Na pravom a ľavom zadnom diele sú zhotovené výpustkové lištové vrecká. Otvory vreciek a vreckovej podsátky sú spečené podlepením. Kútičky vreciek sú začtené uzávierkou, kraje vreckového vaku sú začistené lemovaním.

Pásec – podšitý podšívkovým páscom. (zhotovený ako polotovár). Vrchný pásec je

vystužený celoplošne lepidlovou výstužovou. Na ľavej nákrýtovej strane predĺžený, zapínaný na gombík. Pásové pútka sú všité a pripevnené uzavírkami.

Dolný kraj – bez manžet. Dolná záložka je začistená obnitkovaním. Švové záložky, okrem pásovej, sú začistené obnitkovaním.

Technický náčrt pánska polo košele

Pánska polo košeľa

Predný diel – je zhotovený z vystrihnutého jedného diela s pristrihnutým rázporkom, ktorý je zapravený légou do hĺbky 22 cm. Ľavý aj pravý kraj sú zhotovené pomocou nadstavenej légy, vystúženej podlepením.

Zadný diel – je zhotovený z jedného diela. Na ZD je prieťah v stredovej časti priekrčníka.

Košel'ový golier – dvojité dvojdielné obopínací stojáčik, s oblukovými cípmi. Vrchný a spodný golier sú vystužené podlepovacou vložkou. Vrchný golier je vyšitý výšivkou.

Rukávy – nízkoľavicevé krátke.

Dolný kraj košele – tvarovaný do obluka a je zapravený podohnutým obrubovacím švom, prešíť na 10 mm.

Materiálové zloženie

Pánske nohavice: 56% hodváb / 44% vlna

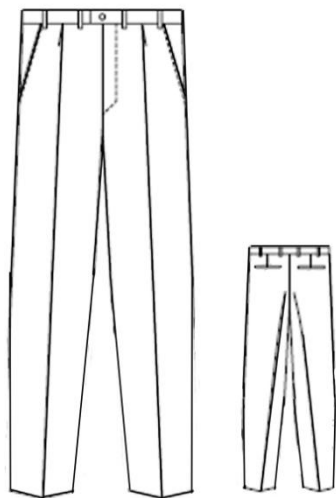
Pánska košeľa: 100% bavlna

Vyšívacia nit: Gütermann Rayon 40, 100% viskóza

Model č. 4

Technický náčrt pánskych nohavíc

Popis odevu

Odev tvoria **pánske oblekové nohavice** od kolenní priamky s jemným zúžením, so zožhľenými prehybmi na predných a zadných dieloch, v dolnom okraji bez manžet. Dĺžka nohavíc je skrátená ku kotníkom.

Pánske vychádzkové sako s jednoradovým zapínaním na gombíky a dierky. Má fazónové kraje s prisadenými prednými krajovými podsádkami na ktorých je vyšitá výšivka.

Predné diely sú tvarované odševkami. Bočné vrecká sú výpustkové s príklopkou, na pravom PD je vypracovaná prsné lištové vrecko. Rukávy sú dvojšvové, v dolnej časti sú našité gombíky. Sako je celopodšité podšivkou.

Pánska košeľa zapínaná na 6 gombíkov a dierok.

Pánske oblekové nohavice

Predné diely – v páse sú zložené a prežehlené dva jednosmerné pásové záhyby smerujúce k rozparkovému kraju. V bočných švoch sú umiestnené klinové vrecká.

Rázparok – podkrytový, zapínaný na zips (nekonečný pruh zipsu). V dolnom kútiku je spevnený uzávierkou. Nákrýtový kraj, nákrýtová a podkrytová podsádka rozparku sú vystužené podlepením. Zadný kraj nákrýtovej podsádky je začistený lemovaním. Podkryt je podšitý.

Zadné diely – v páse sú tvarované odívky. Na pravom a ľavom zadnom diele sú

zhotovené výpustkové lištové vrecká. Otvory vreck a vreckovej podsátky sú spečené podlepením. Kútky vreck sú začtené uzávierkou, kraje vreckového vaku sú začistené lemovaním.

Pásec – podšitý podšívkovým páscom. (zhotovený ako polotovar). Vrchný pásec je vystužený celoplošne lepivou výstužovu. Na lávej nákrtovej strene predĺžený, zapínaný na gombík. Pásové pútka sú všité a pripevněné uzavírkami.

Dolný kraj – bez manžet. Dolná záložka je začistená obnitkovaním. Švové záložky, okrem pásovej, sú začistené obnitkovaním.

Technický náčrt pánska košela

Pánska košela

Predný diel – ľavý predný kraj je zhotovený pomocou prinechanej podsádky, vystužená podlepením. Pravý predný kraj má prinechanou podsádkou.

Zadný diel – všitie do dvojitého sedla, ktorý je z lícnej strany prešitý v šírke 1 mm. Vrchné sedlo je členené. Na ZD sú pásové odívky.

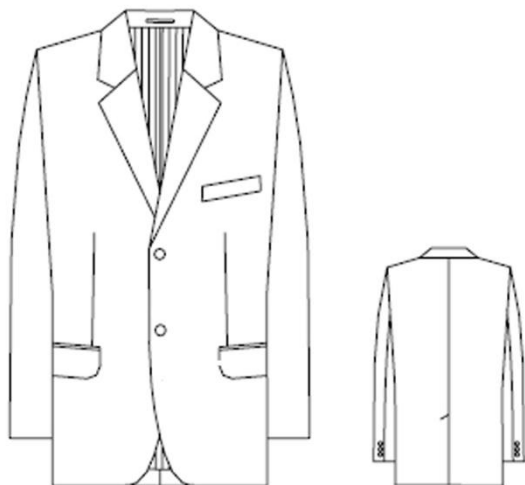
Košel'ový golier – dvojitý dvojdílný obopínací stojáčikom, s rožkovými cípmi. Vrchný a spodný golier sú vystužené podlepovacou vložkou.

Rukávy – nízkošlavičové dlhé s priestrihnutými nákrtovými rázporkami, zapínanými na gombíkovú dierku. Dolné kraje rukávov sú zložené do dvoch záhybov a všité do manžet. Kraj manžety je prešitý v šírke 5 mm a sú zapínané na gombíkovú dierku.

Vrchné a spodné manžety sú vystužené.

Dolný kraj košele – tvarovaný za rovno a je zapravené podohnutým obrubovacím švom

Technický náčrt pánske sako

Pánske sako

Predné diely – s jednoradovým zapínaním na 2 gombíky a dierky, v páse sú tvarované pásovými odševkami. Podsádka a predné diely sú celoplošne vystužené základnou lepidlovou vložkou. Bočné vrecká sú dvojvypustkové s príklopkami, ktoré sú vyšité výšivkou. Podkladová podsádka z podšívky, vreckové vložky z peckoviny do farby vrchného materiálu. Príklopky sú vystužené lepidlovou vložkou. Na ľavom prednom diele je zhotovená vonkajšie náprsné lištové vrecko, ktoré je vyšité výšivkou. V ľavom prednom kraji sú vyšité 2 dierky, ktoré sú od seba vzdálené 11 cm. Na prvom PD sú vyšité 2 gombíky.

Zadný diel – vystrihnutý z dvoch častí, stredových švov je po zošití rozžehľený, v dolnej časti je zhotovený rázpork. Vrchol rázporku je spevnení šikmým odšitím. Prieramková a priekrčniková oblasť, rázporkové a dolné záložky sú vystužené lepidlovou vložkou.

Bočný diel – vystrihnutý v celku, v prieramkovej oblasti a v dolnej záložke je vystužený lepidlovou vložkou.

Rukávy – vysokohlavicové, dvojšvové, v šve sú prišité 3 ozdobné gombíky. Rukávováhlavica a dolná záložka sú vystužené lepidlovou vložkou.

Golier – vrchný a spodný golier sú vystužené lepidlovou vložkou. Vrchný golier je vyšitý

výšivkou. Na stojáčiku je našité zavesovacie pútiko.

Podšívka – sako je celopodšité podšívkou vo farbe saka i v rukávech.

Materiálové zloženie:

Pánske nohavice: 56% hodváb / 44% vlna

Pánska košeľa: 100% bavlna

Pánske sako: 100% bavlna

Podšívka: 100% polyester

Vyšivacia nit: Gütermann Rayon 40, 100% viskóza

Model č. 5

Technický nákres pánskych rozšírených nohavíc

Popis odevu

Odev tvoria **pánske rozšírené nohavice** v pásovej časti rozšírené o 5 cm a v dolnej časti o 12 cm zo základného strihu, so zožhľenými prehybmi na predných a zadných dieloch, v dolnom okraji bez manžet. Dĺžka nohavíc je 7/8.

Pánske vychádzkové sako s jednoradovým zapínaním na gombíky a dierky. Má fazónové kraje s prisadenými prednými krajovými podsádkami na ktorých je vyšitá výšivka.

Predné diely sú tvarované odševkami. Bočné vrecká sú výpustkové s príklopkou, na pravom PD je vypracovaná prsné lištové vrecko. Rukávy sú dvojšvové, v dolnej časti sú našité gombíky. Sako je celopodšité podšivkou.

Pánska košeľa zapínaná na 6 gombíkov a dierok.

Pánske rozšírené nohavice

Predné diely – v páse sú zložené a prežehlené dva jednosmerné pásové záhyby smerujúce k rozparkovému kraju. V bočných švoch sú umiestnené klinové vrecká.

Rázparok – podkrytový, zapínaný na zips (nekonečný pruh zipsu). V dolnom kútiku je spevnený uzávierkou. Nákrýtový kraj, nákrýtová a podkrytová podsádka rozparku sú vystužené podlepením. Zadný kraj nákrýtovej podsádky je začistený lemovaním. Podkryt je podšitý.

Zadné diely – v páse sú tvarované odívky. Na pravom a ľavom zadnom diele sú

zhotovené výpustkové lištové vrecká. Otvory vreck a vreckovej podsátky sú spečené podlepením. Kútky vreck sú začtené uzávierkou, kraje vreckového vaku sú začistené lemovaním.

Pásec – podšitý podšívkovým páscom. (zhotovený ako polotovar). Vrchný pásec je vystužený celoplošne lepivou výstužovu. Na ľavej nákrýtovej strane predĺžený, zapínaný na gombík. Pásové pútka sú všité a pripevnené uzavírkami.

Dolný kraj – bez manžet. Dolná záložka je začistená obnitkovaním. Švové záložky, okrem pásovej, sú začistené obnitkovaním.

Technický náčrt pánskej košele

Pánska košeľa

Predný diel – ľavý predný kraj je zhotovený pomocou prinechanej podsádky, vystužená podlepením. Pravý predný kraj má prenechanou podsádkou.

Zadný diel – všitie do dvojitého sedla, ktorý je z lícnej strany prešitý v šírke 1 mm. Vrchné sedlo je členené. Na ZD sú pásové odívky.

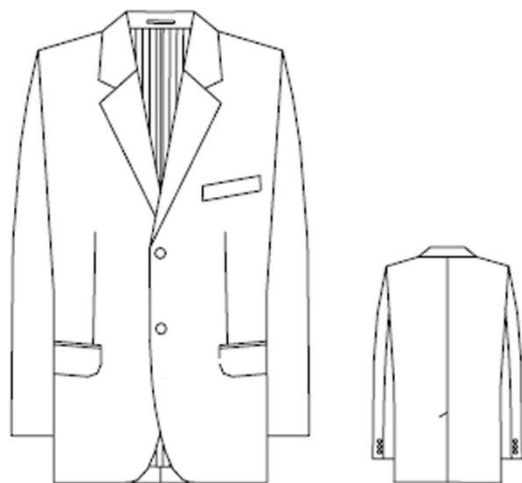
Košel'ový golier – dvojitý dvojdílný obopínací stojáčikom, s rožkovými cípmi. Vrchný a spodný golier sú vystužené podlepovacou vložkou.

Rukávy – nízkohlavicové dlhé s priestrihnutými nákrýtovými rázporkami, zapínanými na gombíkovú dierku. Dolné kraje rukávov sú zložené do dvoch záhybov a všité do manžet. Kraj manžety je prešitý v šírke 5 mm a sú zapínané na gombíkovú dierku.

Vrchné a spodné manžety sú vystužené.

Dolný kraj košele – tvarovaný za rovno a je zapravené podohnutým obrubovacím švom.

Technický náčrt pánske sako

Pánske sako

Predné diely – s jednoradovým zapínaním na 2 gombíky a dierky, v páse sú tvarované pásovými odševkami. Podsádka a predné diely sú celoplošne vystužené základnou lepidlovou vložkou. Bočné vrecká sú dvojvypustkové s príklopkami, ktoré sú vyšité výšivkou. Podkladová podsádka z podšívky, vreckové vložky z peckoviny do farby vrchného materiálu. Príklopky sú vystužené lepidlovou vložkou. Na ľavom prednom diele je zhotovená vonkajšie náprsné lištové vrecko, ktoré je vyšité výšivkou. V ľavom prednom kraji sú vyšité 2 dierky, ktoré sú od seba vzdálené 11 cm. Na prvom PD sú vyšité 2 gombíky.

Zadný diel – vystrihnutý z dvoch častí, stredových švov je po zošití rozžehľený, v dolnej časti je zhotovený rázpork. Vrchol rozporu je spevnení šikmým odšitím. Prieramková a priekrčniková oblasť, rázporkové a dolné záložky sú vystužené lepidlovou vložkou.

Bočný diel – vystrihnutý v celku, v prieramkovej oblasti a v dolnej záložke je vystužený lepidlovou vložkou.

Rukávy – vysokohlavicové, dvojšvové, v šve sú prišité 3 ozdobné gombíky. Rukávováhlavica a dolná záložka sú vystužené lepidlovou vložkou.

Golier – vrchný a spodný golier sú vystužené lepidlovou vložkou. Vrchný golier je vyšitý

výšivkou. Na stojáčiku je našité zavesovacie pútko.

Podšívka – sako je celopodšité podšívkou vo farbe saka i v rukávech.

Materiálové zloženie:

Pánske nohavice: 100% bavlna

Pánska košeľa: 100% bavlna

Pánske sako: 100% bavlna

Podšívka: 100% polyester

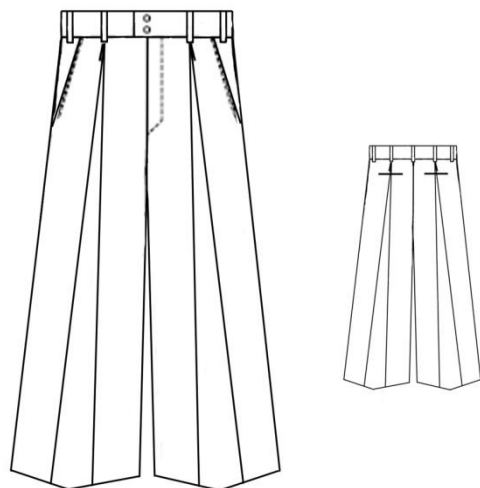
Vyšivacia nit: Gütermann Rayon 40, 100% viskóza

Model č. 6

Popis odevu

Technický náčrt rozšírených pánskych nohavíc

Odev tvoria **pánske rozšírené nohavice** v pásovej časti rozšírené o 5 cm a v dolnej časti o 12 cm zo základného strihu, so zožhľenými prehybmi na predných a zadných dieloch, v dolnom okraji bez manžet. Dĺžka nohavíc je 7/8.

Pánske vychádzkové sako s jednoradovým zapínaním na gombíky a dierky. Má fazónové kraje s prisadenými prednými krajovými podsádkami na ktorých je vyšitá výšivka.

Predné diely sú tvarované odševkami. Bočné vrecká sú výpustkové s príklopkou, na pravom PD je vypracovaná prsné lištové vrecko. Rukávy sú dvojšvové, v dolnej časti sú našité gombíky. Sako je celopodšíťé podšivkou.

Pánska košeľa zapínaná na 6 gombíkov a dierok.

Pánske rozšírené nohavice

Predné diely – v páse sú zložené a prežehlené dva jednosmerné pásové záhyby smerujúce k rozparkovému kraju. V bočných švoch sú umiestnené klinové vrecká.

Rázparok – podkrytový, zapínaný na zips (nekonečný pruh zipsu). V dolnom kútiku je spevnený uzávierkou. Nákrýtový kraj, nákrýtová a podkrytová podsádka rozparku sú vystužené podlepením. Zadný kraj nákrýtovej podsádky je začistený lemovaním.

Podkryt je podšitý.

Zadné diely – v pase sú tvarované odívky. Na pravom a ľavom zadnom diele sú zhotovené výpustkové lištové vrecká. Otvory vreciek a vreckovej podsátky sú spečené podlepením. Kútky vreciek sú začtené uzávierkou, kraje vreckového vaku sú začistené lemovaním.

Pásec – podšitý podšívkovým páscom. (zhotovený ako polotovár). Vrchný pásec je vystužený celoplošne lepidlovou výstužovou. Na ľavej nákrýtovej strane predĺžený, zapínaný na gombík. Pásové pútka sú všité a pripevnené uzávierkami.

Dolný kraj – bez manžet. Dolná záložka je začistená obnitkovaním. Švové záložky, okrem pásovej, sú začistené obnitkovaním.

Technický nákres pánskej košele

Pánska košeľa

Predný diel – ľavý predný kraj je zhotovený pomocou prinechanej podsátky, vystužená podlepením. Pravý predný kraj má prenechanou podsádkou.

Zadný diel – všitie do dvojitého sedla, ktorý je z lícnej strany prešíť v šírke 1 mm. Vrchné sedlo je členené. Na ZD sú pásové odívky.

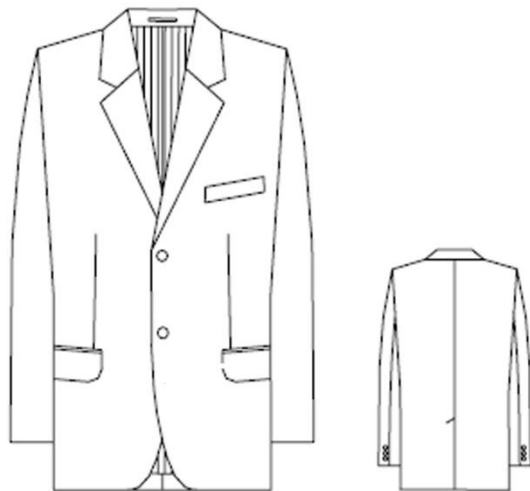
Košel'ový golier – dvojitý dvojdílný obopínací stojáčikom, s rožkovými cípmi. Vrchný a spodný golier sú vystužené podlepovacou vložkou.

Rukávy – nízkohlavicové dlhé s priestrihnutými nákrýtovými rázporkami, zapínanými na gombíkovú dierku. Dolné kraje rukávov sú zložené do dvoch záhybov a všité do

manžet. Kraj manžety je prešíty v šírke 5 mm a sú zapínané na gombíkovú dierku. Vrchné a spodné manžety sú vystužené.

Dolný kraj košele – tvarovaný za rovno a je zapravené podohnutým obrubovacím švom.

Technický náčrt pánske sako

Pánské sako

Predné diely – s jednoradovým zapínaním na 2 gombíky a dierky, v páse sú tvarované pásovými odševkami. Podsádka a predné diely sú celoplošne vystužené základnou lepidlovou vložkou. Bočné vrecká sú dvojvýpustkové s príklopkami, ktoré sú vyšité výšivkou. Podkladová podsádka z podšívky, vreckové vložky z peckoviny do farby vrchného materiálu. Príklopky sú vystužené lepidlovou vložkou. Na ľavom prednom diele je zhotovená vonkajšia náprsná lištová vrecko, ktoré je vyšité výšivkou. V ľavom prednom kraji sú vyšité 2 dierky, ktoré sú od seba vzdialené 11 cm. Na prvom PD sú vyšité 2 gombíky.

Zadný diel – vystrihnutý z dvoch častí, stredových švov je po zošití rozžehlený, v dolnej časti je zhotovený rázpork. Vrchol rázporku je spevnený šikmým odšitím. Prieramková a priekrčniková oblasť, rázporkové a dolné záložky sú vystužené lepidlovou vložkou.

Bočný diel – vystrihnutý v celku, v prieramkovej oblasti a v dolnej záložke je vystužený lepidlovou vložkou.

Rukávy – vysokohlavicové, dvojšvové, v šve sú prišité 3 ozdobné gombíky. Rukávová hlavica a dolná záložka sú vystužené lepidlovou vložkou.

Golier – vrchný a spodný golier sú vystužené lepidlom. Vrchný golier je vyšitý výšivkou. Na stojáčiku je našité zavesovacie pútiko.

Podšívka – sako je celopodšité podšívkou vo farbe saka i v rukávech.

Materiálové zloženie:

Pánske nohavice: 100% bavlna

Pánska košeľa: 100% bavlna

Pánske sako: 100% bavlna

Podšívka: 100% polyester

Vyšívacia nit: Gütermann Rayon 40, 100% viskóza

10. Záver

Cieľom tejto bakalárskej práce bolo vytvoriť novodobý barok inšpirovaným minulosťou ale myslením súčasnosti. Barok ako nevyčerpatel'ná studňa inšpirácií. Studňa ku ktorej sa vždy bude vracat' a ktorá mi vždy niečo ponúkne. Už po desaťročia inšpiruje návrhárov, ktorí si z témy barok zoberú to svoje a vyjadria tým svoj postoj a názor. A však téma barok nie je ľahká skrýva v sebe past' v podobe gýčovitosti, do ktorej sa dá ľahko spadnúť. Tak ako barok stále rýchlo vzniká, tak zaniká a zostáva za ním len odlesk niečoho luxusného okázalého priam drzého, niečo čo tu stále je a bude.

Pokusal som sa o vytvorenie nového barokového panovníka súčasnosti, ktorý si je vedomý význam svojho ošatenia. Muž, ktorý kráča hrdo v pred, ktorý sa chce odlišovať a vybočovať z radu. No vyžaduje aby odev splynul s jeho postavou, chôdzou a aby odev podtrhoval jeho osobitný štýl.

11. Literatúra

Bibliografia

- [1] KYBALOVÁ, L.: Dějiny odívání barok a rokoko. 1. vydání. NLN, 2009
- [2] KALISTA, Z.: Tvář baroka. 2. vydání. Garamond, 2005. ISBN 80-86379-90-6.
- [3] ROSARIO, V.: Barokní člověk a jeho svět. 1. vydání. Vyšehrad, 2004. ISBN 80-7021-683-2
- [4] VALENTA, A.: Lesk a bída barokní aristokracie. 1. vydání. Vedita, 2011. ISBN 978-80-86829-62-3.
- [5] HERMAN, B.: Prater, A.: Baroko. 1. vydání. Slovart, 2007. ISBN 978-80-7209-907-8.
- [6] TASCHEN, Móda – Dějiny odívání 18., 19. a 20. Století, Taschen 2011. ISBN: 9788073915124.

Internet

- [7] Výjav z tridsaťročnej vojny. [online]. [cit:2012-04-11]. Dostupné z <http://www.oskole.sk/pages/printpage.php?clanok=17075>
- [8] Louis XIV of France. [online]. [cit:2012-04-11]. Dostupné z http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Louis_XIV_of_France.jpg
- [9] Jean Baptiste Champaigne. [online]. [cit:2012-04-11]. Dostupné z <http://www.kunstfuer-alle.de/english/fine-art/artist/image/jean-baptiste-champaigne/20139/1/134066/j-b-champaigne-a-n-platte-montagne--pai-/index.htm>
- [10] Charles Le Brun. [online]. [cit:2012-04-11]. Dostupné z [http://en.wikipedia.org/wiki/File:Charles_Le_Brun_-_Pierre_Seguier,_chancelier_de_France_\(1655-1661\).JPG](http://en.wikipedia.org/wiki/File:Charles_Le_Brun_-_Pierre_Seguier,_chancelier_de_France_(1655-1661).JPG)
- [11] Ludvík XIV. Bourbon. [online]. [cit:2012-04-11]. Dostupné z http://xtree.cz/se_vizitka.php?osoba=425632

- [12] Cavalier soldier Hals. [online]. [cit:2012-04-11]. Dostupné z http://en.wikipedia.org/wiki/File:Cavalier_soldier_Hals-1624x.jpg
- [13] Francie a král slunce Ludvík XIV. [online]. [cit:2012-04-11]. Dostupné z <http://forum.jajjun.com/viewtopic.php?f=52&t=4635>
- [14] Golilla. [online]. [cit:2012-04-11]. Dostupné z <http://www.datuopinion.com/golilla>
- [15] Gerard ter Borch - Zelfportret. [online]. [cit:2012-04-11]. Dostupné z http://en.wikipedia.org/wiki/File:Gerard_ter_Borch_-_Zelfportret.jpg
- [16] Michael Korybut Wiśniowiecki. [online]. [cit:2012-04-11]. Dostupné z http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Michael_Korybut_Wiśniowiecki.jp
- [17] Charles I of England. [online]. [cit:2012-04-11]. Dostupné z http://en.wikipedia.org/wiki/File:Charles_I_of_England.jpg
- [18] Kníže Adam František Karel Eusebius ze Schwarzenberku.
[online]. [cit:2012-04-11]. Dostupné z <http://www.zamek-ceskykrumlov.eu/nejvyznamnejsi-vlastnici-ceskokrumlovskeho-hradu-a-zamku/adam-frantisek-ze-schwarzenberku/>
- [19] Karel Škréta: Podobizna neznámého muže, tzv. matematika s chotí. [online]. [cit:2012-04-11]. Dostupné z http://kultura.idnes.cz/karel-skreta-nebyl-zadny-provincni-umelec-prazska-vystava-to-potvrdi-1ei-/vytvarneum.aspx?c=A101124_165046_vytvarneum_ob
- [20] Karel Škréta – Ignác. [online]. [cit:2012-04-11]. Dostupné z <http://veranovotna.galerie.cz/5589490-skreta-karel-1610-674#71597207>
- [21] Dobový Justaucorps. Dobová vesta. [online]. [cit:2012-04-11]. Dostupné z <http://album.aufeminin.com>
- [22] Výšivka z Bayeux. [online]. [cit:2012-04-11]. Dostupné z <http://www.militaria.cz>
- [23] Barok. [online]. [cit:2012-04-11]. Dostupné z <http://sk.wikipedia.org/wiki/Barok>

[24] Základné ručné vyšívacie techniky. [online]. [cit:2012-04-11]. Dostupné z
Dostupné z http://www.rucniprace.cz/v_stehy.php

12. Zoznam obrázkov

<i>Obr.č.1 - výjav z tridsaťročnej vojny [7]</i>	- 10 -
<i>Obr.č.2 - Hyacinthe Rigaud-portrét Ludvíka XIV [8]</i>	- 11 -
<i>Obr.č.3 - Hrabě z Toulouse [1]</i>	- 12 -
<i>Obr.č.4 - Eleonora Neuburgská (detail krajka)[1]</i>	- 13 -
<i>Obr.č.5 - Jean-Baptiste de Champaigne a Nicolas de Platte-Montagne [9]</i>	- 15 -
<i>Obr.č.6 - Anonym, Albrecht z Valdštejna [1]</i>	- 17 -
<i>Obr.č.7 - Jacques Callot, Muž v plášti, 1617[1]</i>	- 18 -
<i>obr.č.8 - Charles de Brun [10]</i>	- 19 -
<i>Obr.č.9 - Jacob Gerritz .van Pot, podobizeň Constantina Huygense [1]</i>	- 20 -
<i>Obr.č.10 - Anthonis van Dyck [17]</i>	- 20 -
<i>obr.č.11 - Ludvik XIV[11]</i>	- 21 -
<i>obr.č.12 - Frans Hals,Smející sa Gavalier [12]</i>	- 21 -
<i>Obr.č.13 - Ludvik XIV(detail) [13]</i>	- 22 -
<i>Obr.č.14 - golilla [14]</i>	- 23 -
<i>obr.č.15 - Gerard Terborch [15]</i>	- 24 -
<i>obr.č.16 - Česká škola 17.stol.,Michal Korybut Wisniowiecki [16]</i>	- 25 -
<i>Obr.č.17 - Francúzska dobová rytina z r. 1650-1660 [1]</i>	- 26 -
<i>Obr.č.18 - Premena siluety mužského kostýmu v 50-70.rokoch 17 storočia vo Francúzsku[1]</i>	- 27 -
<i>Obr.č.19 - dobový Justaucorps [21]</i>	- 29 -
<i>obr.č.20 - dobová vesta [21]</i>	- 30 -
<i>Obr.č.21 - typy mužských bot z let 1660,1670,1680 a 1710 [1]</i>	- 32 -
<i>Obr.č.22 - s Verbeek, Portrét Norberta Leopolda Libštejna z Kolowrat,1684 [1]</i>	- 33 -
<i>Obr.č.23 - Anthonis van Dyck, Karel I. Anglicky na lovu (detail)[17]</i>	- 34 -
<i>Obr.č.24- Jan Frans Douven, Norbert Leopold Libštejn z Kolowrat[1]</i>	- 36 -
<i>Obr.č.25 - Adam František, Karel Eusebius z Schwarzenberku 1680-1732[18]</i>	- 37 -
<i>obr.č.26 - Karel Škreta,Podobizeň matematika z manželkou [19]</i>	- 38 -
<i>obr.č.27 - Karel Škreta, Ignác Jetřich Vitanovský z Vlčkovíc [20]</i>	- 39 -
<i>Obr.č.28 - výšivka z Bayeux, časť.15[22]</i>	- 41 -

ZOZNAM SKRATIEK

Obr.č.obrázok číslo

t.j.to je

tzv.tak zvane

PD.....predný diel

ZD.....zadný die

mm.....milimeter

cm.....centimeter

m.....meter

x..... násobenie

%.....percentá

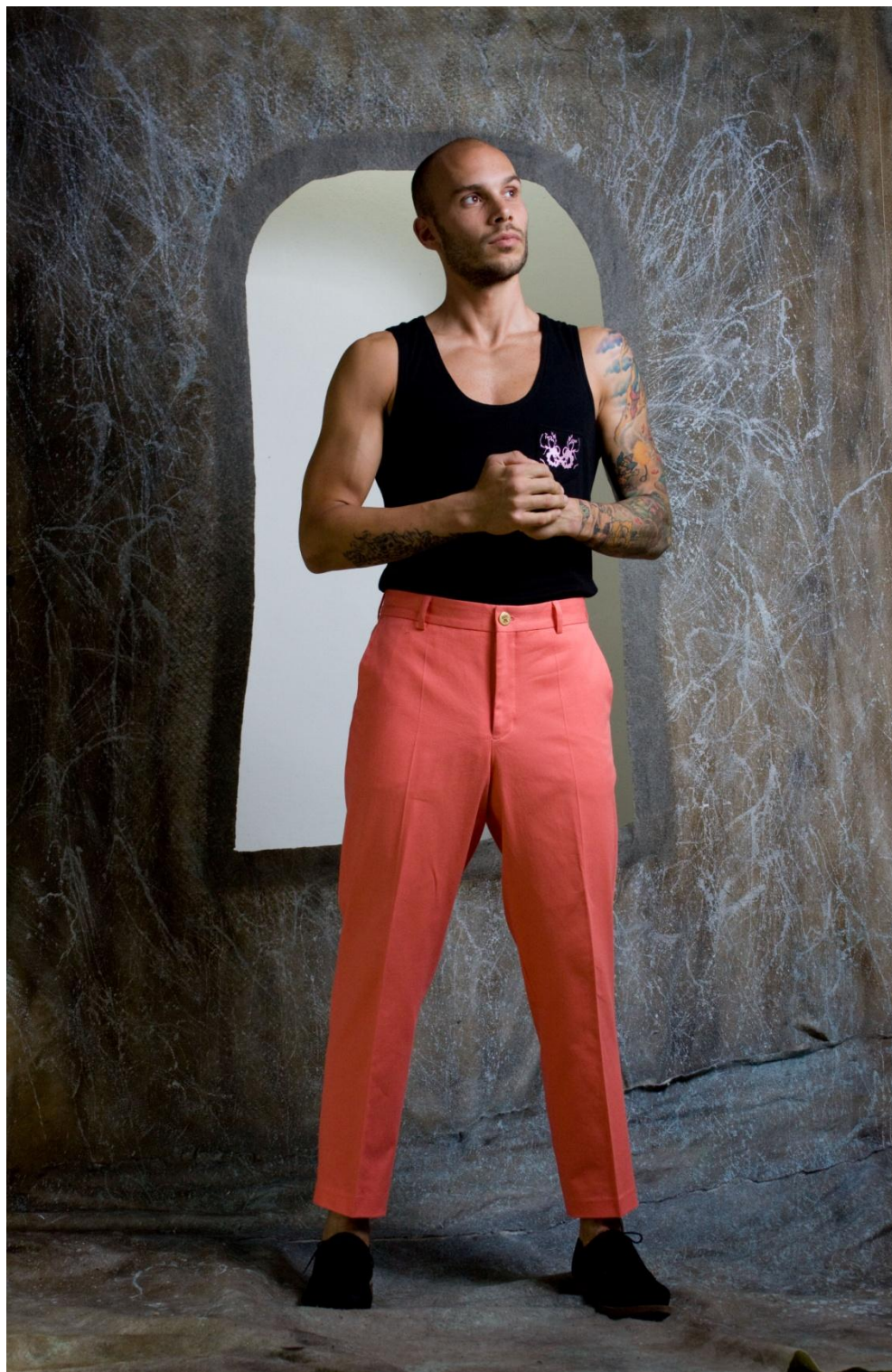
+.....sčítanie

13. Fotodokumentácia

Model č. 1

Model č. 2

Model č. 3

Model č. 4

Model č. 5

Model č. 6

